

Sestavení portfolia produktů pro zabezpečení se na důchodový věk

Martin Frýdl

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav financí a účetnictví

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin FRÝDL**

Osobní číslo: **M07228**

Studijní program: **B 6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Management a ekonomika**

Téma práce: **Sestavení portfolia produktů pro zabezpečení se na důchodový věk**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Vypracujte literární rešerši zaměřenou na penzijní zabezpečení v ČR.
- Popište hlavní možnosti v oblasti spoření si na stáří.

II. Praktická část

- Proveďte analýzu současného systému penzijního zabezpečení v ČR včetně demografického vývoje obyvatelstva.
- Na základě analýzy navrhnete optimální portfolio finančních produktů vhodných k zabezpečení se na důchodový věk.
- Proveďte výpočet naspořené částky pro konkrétní věkové kategorie.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] CIPRA, T. Zajištění a přenos rizik v pojišťovnictví. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 260 s. ISBN 80-247-0838-8.
- [2] ČEJKOVÁ, V. Pojistný trh. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 120 s. ISBN 80-247-0131-5.
- [3] DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2005. 178 s. ISBN 80-86119-92-0.
- [4] HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZÁRYBNICKÁ, J. Pojištění a pojišťovnictví. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 216 s. ISBN 978-80-86754-48-2.
- [5] ŠULC, J. Penzijní připojištění. 2. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jiří Polách**
Ústav financí a účetnictví
Datum zadání bakalářské práce: **6. dubna 2010**
Termín odevzdání bakalářské práce: **21. května 2010**

Ve Zlíně dne 6. dubna 2010

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

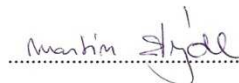
doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 21.5.2010

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou a výběrem optimálních finančních produktů s cílem naspoření dostatečných prostředků na důchodový věk. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku důchodového pojištění, penzijního připojištění se státním příspěvkem a životního pojištění. Hlavním cílem praktické části je analýza vybraných produktů a jejich poskytovatelů, zakončená výpočtem našetřených peněz do penze.

Klíčová slova: důchodové pojištění, starobní důchod, penzijní připojištění, životní pojištění, investiční životní pojištění

ABSTRACT

This bachelor thesis is engaged in analysis and choosing the optimal financial products with a view to put by satisfactory resources to retirement age. The theoretical part is focused on characteristic of retirement insurance, state-contributory supplementary pension and life insurance. The main objective of the practical part is analysis of chosen products and their providers ended with calculation of savings to pension.

Keywords: retirement insurance, old-age pension, supplementary pension, life insurance, investment life insurance

Rád bych na tomto místě poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce, panu Ing. Jiřímu Poláchovi, za nalezení času při konzultacích, odborné vedení a poskytnutí cenných rad.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Peníze jsou lepší než chudoba, přinejlepším z finančních důvodů.

Woody Allen

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MOŽNOSTI SPOŘENÍ SI NA STÁŘÍ	12
2 DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	13
2.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ	13
2.2 VÝVOJ DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ	14
2.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ	14
2.4 DRUHY DŮCHODŮ A JEJICH VÝŠE.....	14
2.5 NÁROK NA DŮCHOD A NA JEHO VÝPLATU	16
2.6 VÝPOČET DŮCHODU	16
2.7 DŮCHODOVÁ REFORMA V ČR	17
3 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ	18
3.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ.....	18
3.2 PŘÍSPĚVKY NA PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ	19
3.3 VÝHODY PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ.....	19
3.3.1 Státní příspěvek	20
3.3.2 Výhody pro zaměstnance	20
3.3.3 Výhody pro zaměstnavatele	21
3.4 DÁVKY PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ	21
4 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	23
4.1 CHARAKTERISTIKA ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	23
4.2 POJIŠTĚNÍ RIZIKOVÁ, REZERVOTVORNÁ A SMÍŠENÁ.....	24
4.3 ZÁKLADNÍ PODOBY ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ.....	24
4.3.1 Pojištění pro případ smrti	24
4.3.2 Pojištění pro případ dožití	25
4.3.3 Smíšené životní pojištění	27
4.4 MODIFIKOVANÉ PODOBY SMÍŠENÉHO ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	27
4.4.1 Kapitálové životní pojištění	27
4.4.2 Univerzální životní pojištění	29
4.4.3 Investiční životní pojištění	29
4.5 STÁTNÍ PODPORA ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
5 STAV SOUČASNÉHO PENZIJNÍHO ZABEZPEČENÍ V ČR	33
5.1 BUDOUCÍ VÝVOJ PENZIJNÍHO ZABEZPEČENÍ V ČR	34
5.1.1 Zvyšování věku odchodu do důchodu.....	34
6 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ OBYVATEL	35
6.1 VÝVOJ VE SVĚTĚ	35
6.2 VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICĚ	35
6.3 VÝSLEDKY PROJEKCE ČSÚ Z ROKU 2009.....	36
6.3.1 Věková struktura populace.....	36
6.3.2 Věková pyramida	37

7	PENZIJNI PŘIPOJIŠTĚNÍ	39
7.1	ASOCIACE PENZIJNICH FONDŮ ČR.....	40
7.1.1	Výnosnost penzijních fondů.....	40
7.1.2	Portfolio penzijních fondů.....	40
7.2	AEGON PENZIJNI FOND	41
8	ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ.....	43
8.1	ČESKÁ ASOCIACE POJIŠTOVEN.....	43
8.2	ING POJIŠTOVNA, A. S.....	44
8.2.1	Srovnání investičních penzijních fondů.....	45
8.2.2	ING International Český akciový fond	46
9	VÝPOČET NASPOŘENÉ ČÁSTKY PRO RŮZNÉ VĚKOVÉ KATEGORIE	47
9.1	ZAČÁTEK SPOŘENÍ V 30 LETECH VĚKU	47
9.1.1	Výpočet důchodu	47
9.1.2	Výpočet penzijního připojištění	48
9.1.3	Výpočet uspořené částky v investičním životním pojištění.....	49
9.2	ZAČÁTEK SPOŘENÍ VE 40 LETECH.....	50
9.2.1	Výpočet důchodu	51
9.2.2	Výpočet penzijního připojištění	51
9.2.3	Výpočet uspořené částky v investičním životním pojištění.....	52
10	SHRUTÍ A DOPORUČENÍ	54
	ZÁVĚR	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	57
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	60
	SEZNAM OBRÁZKŮ	61
	SEZNAM TABULEK.....	62

ÚVOD

Cílem mé bakalářské práce je navrhnout optimální kombinaci finančních produktů pro zajištění se do důchodového věku. Toto téma jsem si vybral z toho důvodu, že pouhé důchodové pojištění, pokud nějaké bude stále existovat, ze strany státu prostému občanovi nezajistí plnohodnotný život na jeho stará kolena. Je dokázáno, že populace stárne, a tedy nebude dostatečné množství lidí v aktivním pracovním věku, aby vydělali na důchodce. Mám za to, že aby si člověk zachoval určitý standard i v důchodovém věku, musí si na něj našetřit vlastním úsilím.

Hlavním způsobem, jak si člověk zajistí nějaký příjem do důchodu, je platit sociální pojištění a následně pak po splnění zákonem stanovených podmínek může čerpat důchod od státu. Aby si však člověk zajistil plnohodnotný společenský život ve svých pokročilých letech, může využít i jiných finančních produktů se zajímavým zhodnocením svých peněžních prostředků, mezi něž můžeme zařadit např. životní pojištění, nebo státem podporované penzijní připojištění.

V teoretické části popíšu jednotlivé produkty včetně jejich výhod, podpor, apod., které se nacházejí na českém finančním trhu a jsou vhodné pro spoření peněz na důchod. Bude se jednat o tři hlavní pilíře zajištění se na důchod, kdy nejprve rozeberu důchod z titulu důchodového pojištění, jeho výši, nárok na výplatu, výpočet apod. Další pilíř, který je nutno zmínit, je penzijní připojištění. Tento produkt je významnou součástí portfolia produktů pro zajištění se na důchodový věk, protože jeho konstrukce je daná právě na naspoření peněz do důchodu, kdy stát aby motivoval občany k tomu, aby převzali část břemene spojeného s výplatou důchodů v budoucnosti, poskytuje státní podporu ve formě příspěvku spojeného s daňovou úlevou. Posledním důležitým pilířem je soukromé pojištění, které je smluvní a je tedy na občanech zda takovéto pojištění uzavřou či ne. Každý produkt má své výhody a nevýhody, správným rozložením finančních prostředků do několika produktů, pak člověk získá portfolio, které snižuje riziko investovaných peněz a zároveň pomáhá docílit co nejvyššího zhodnocení.

Praktická část bude začínat stručným popisem současného stavu penzijního zabezpečení v České republice a jeho následném vývoji do budoucna, který je ovlivněn demografickým vývojem obyvatelstva. Podíváme se na populační vývoj v následujícím půlstoletí, který předvídá nevyhnutelný problém, a to stárnutí populace, které se projeví v mnoha oblastech ekonomik státu. V souvislosti se spořením na penzi je stárnutí obyvatelstva důvodem, proč

si spořit sám na sebe, protože prognózy uvádějí odhady, které zobrazují, že poměr lidí v post-aktivním věku k lidem v aktivním pracovním věku se silně zvýší, a tudíž nebudou lidi, kteří by vydělali na důchody v takové výši, v jaké se nachází v současnosti. Dalším krokem v praktické části se pokusím sestavit portfolio produktů pro zajištění se na penzi, které se bude skládat z výpočtu předpokládaného starobního důchodu při vzniku nároku na něj, dále z penzijního připojištění představujícího druhý pilíř sociálního zabezpečení, a nakonec ze soukromého pojištění jsem vybral investiční životní pojištění, které se vzhledem k dlouhodobému charakteru spoření (investování) jeví jako nejvýnosnější. Pro výběr penzijního připojištění porovnám všechny penzijní fondy a vyberu jeden, u kterého vypočtu výši naspořené částky. U investičního životního pojištění nebudu porovnávat všechny instituce, které jej nabízí, ale pouze některé. Zároveň navrhnou investiční penzijní fond, do kterého by mohlo být efektivní investovat. Na základě porovnání a výběru produktů nakonec vypočtu potřebnou částku pro dvě věkové kategorie tak, aby si lidé v těchto případech zachovali svůj dosavadní příjem a zachovali si tak životní úroveň.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MOŽNOSTI SPOŘENÍ SI NA STÁŘÍ

V České republice se rozeznávají tři pilíře sociální ochrany občanů:

1. První pilíř (sociální pojištění)

Hovoříme o solidárním zdroji pojistné ochrany občanů v rámci celokomunální solidarity, který většinou zahrnuje:

- *Sociální důchodové pojištění*
- *Sociální podpora*
- *Sociální výpomoc*

Účast na sociálním pojištění je v České republice povinná. Finanční krytí je ve formě průběžného financování, což znamená, že se nekapitalizují penze, a příspěvky plynoucí od aktivně činné populace se ihned rozdělují a vyplácí oprávněným poživatelům dávek. V současné době, kdy se předpokládá důchodová reforma, se uvažuje o dílčí změně průběžného financování na financování fondové.

2. Druhý pilíř (penzijní připojištění)

Tento pilíř napomáhá státu čelit stále rostoucímu důchodovému břemenu, tj. míře závislosti populace v poproduktivním věku na populaci v produktivním věku. Obvykle se jedná o systémy pojistné ochrany:

- *Doplňkové k sociálnímu pojištění* (jsou povinné, např. ve Francii)
- *Dobrovolné bez zřizovací povinnosti*
- *Kolektivní* (seskupení občanů do zaměstnaneckých, profesních a jiných kolektivů, jako jsou právě v ČR penzijní fondy)

Pro penzijní systémy penzijního připojištění je typické fondové financování, proto mluvíme o penzijních fondech, které vytváří rezervy (fondy) ke krytí pozdějších závazků vůči účastníkům např. v případě předčasného rozpuštění penzijního fondu.

3. Třetí pilíř – soukromé (individuální) pojištění

Jedná se o vlastní iniciativu občana zabezpečit se pomocí komerčního životního a důchodového pojištění na stáří a pro případ, že by nastala nějaká nepříznivá životní situace. [1]

2 DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

2.1 Základní principy důchodového pojištění

Toto pojištění bylo rozšířeno již ve 20. letech dvacátého století na všechny osoby činné v zaměstnaneckém vztahu, a později i na osoby samostatně výdělečně činné. Tato skutečnost, tedy **účast prakticky všech ekonomicky aktivních osob na důchodovém pojištění**, je základem i současného důchodového pojištění.

Dalším základním principem důchodového pojištění v ČR je **princip jednotné úpravy**. Znamená to, že pro všechny skupiny pojištěnců (zaměstnanci v pracovním poměru, osoby ve služebním poměru, OSVČ, členové družstev,...) platí jednotné zásady pro výpočet a nároky důchodů. v ČR, tedy neexistuje samostatný systém důchodového pojištění pro jednotlivé skupiny pojištěnců, jak je tomu v některých jiných zemích.

Charakteristickým rysem důchodového pojištění v ČR je **povinná účast** na důchodovém pojištění. Znamená to, že občan nemůže přestat platit pojistné, a tím se vyvázat z důchodového pojištění, i když např. naspořil dostatek peněžních prostředků na zajištění svého stáří nebo již pobírá starobní důchod. Naopak se může občan ve stanovených případech přihlásit dobrovolně na účasti na důchodovém pojištění.

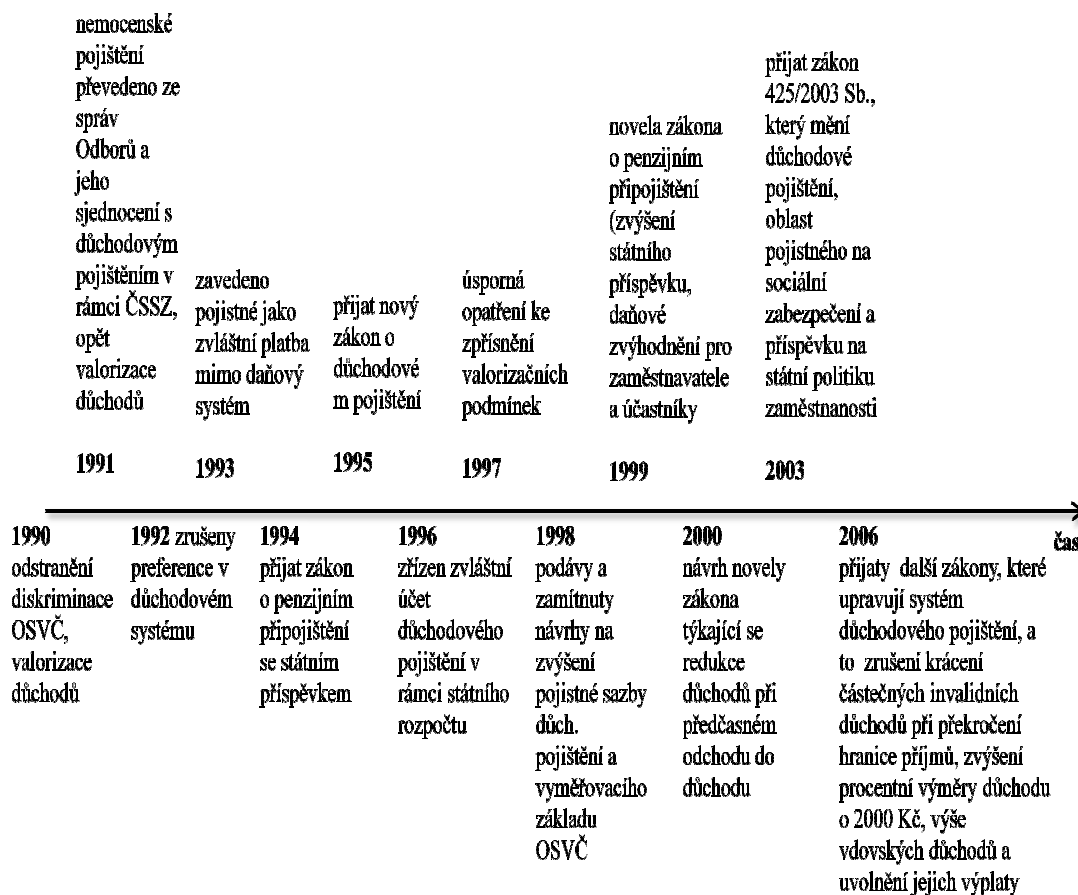
Mezi další základní principy důchodového pojištění patří **obligatornost dávek** (nárok na dávky) důchodového pojištění, tj. při splnění stanovených podmínek vzniká z důchodového pojištění nárok na důchod. Dobrovolné dávky zákon o důchodovém pojištění neupravuje.

Na princip obligatornosti dávek navazuje **zajištění soudní ochrany**.

Důchody z důchodového pojištění jsou **garantovány státem**, protože výdaje na důchodové pojištění jsou výdaji, které se zobrazují na samostatném účtu státního rozpočtu. Garance státu je zachována v případě, že důchodové pojištění provádí státní orgány, ale i veřejnoprávní instituce, protože důchodci nemůže být odebrán důchod, na kterém je existenčně závislý.

Na důchodové pojištění platí pojištěnci **stanovené pojistné**, jehož sazba činí 28 % z vyměřovacího základu. Pokud má pojištěnec zaměstnavatele, platí 6,5 % a zbytek hradí zaměstnavatel. [7]

2.2 Vývoj důchodového pojištění

Obr. 1: Vývoj důchodového pojištění [6]

2.3 Právní úprava důchodového pojištění

Právní úprava důchodového pojištění je provedena zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který toto pojištění upravuje pro případy dlouhodobého ohrožení následkem sociální události (stáří, invalidita, úmrtí, ovdovění a osiření), která zapříčiní ztrátu zdroje obživy (výdělku) a schopnosti takový zdroj zabezpečit. [5]

2.4 Druhy důchodů a jejich výše

System důchodového pojištění chrání pojištěnce před nepříznivými vlivy v případě ztráty příjmů v důsledku stáří, invalidity a úmrtí živitele. Z důchodového pojištění se jako pomoc oprávněným osobám poskytují tyto důchody [5], [7]:

- *Starobní*
- *Plné invalidní*
- *Částečně invalidní*
- *Pozůstalostní* (vdovské, vdovecké, sirotčí)

Starobní důchod se poskytuje v případě dovršení zákonem stanoveného věku, který se v různých zemích pohybuje od 60 do 65 let, případně předčasně, pokud je odchod do důchodu v souladu se zákonem. [5], [6]

Invalidní důchod plný a částečný jsou poskytovány pojištěncům jako náhrada ztráty pravidelných příjmů. Tyto typy důchodů jsou strukturované tak, aby motivovaly občany k navrácení do pracovního procesu bez negativních následků na jejich zdravotní stav, čímž si opatří finanční prostředky vlastním přičiněním. [6]

Tato koncepce invalidních důchodů i invalidity se mění k 1. lednu 2010, kdy zákon již nerozeznává dva druhy invalidních důchodů (částečný a plný), přičemž invalidním osobám bude poskytována jediná dávka důchodového pojištění – invalidní důchod.

Pojištěnec je považován za invalidního, jestliže z důvodu nepříznivě zdravotního stavu nastal v jeho pracovní schopnosti v dlouhodobém měřítku pokles nejméně o 35 %.

Doba pojištění, potřebná pro nárok na invalidní důchod, se zjišťuje z časového období, které předchází vzniku invalidity. Novinkou je, že pokud člověk dosáhl věku 38 let a platil pojistné alespoň 10 let, je mu invalidní důchod uznán automaticky. [12]

Tab. 1. Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod [12]

Věk pojištěnce	Potřebná doba pojištění
Do 20 let	Méně než 1 rok
20 – 22 let	1 rok
22 – 24 let	2 roky
24 – 26 let	3 roky
26 – 28 let	4 roky
Nad 28 let	5 let

Pozůstalostní důchody patří do skupiny důchodů, které se vyplácejí oprávněným osobám při úmrtí manžela, manželky, rodičů. Vdovský (vdovecký) důchod vzniká v případě, že zemřelý manžel (manželka) byl ke dni úmrtí poživitelem důchodu starobního, invalidního, nebo splnil podmínky pro takovýto důchod. Vdovský důchod náleží pozůstalému po dobu 1 roku po úmrtí manžela. Sirotčí důchod náleží nezaopatřenému dítěti, zemře-li jeho rodič (osvojitel) nebo osoba, která převzala dítě do péče. Nárok na sirotčí důchod zaniká, dojde-li k osvojení dítěte, nebo dítě přestává být nezaopatřené. [5], [6]

Důchody starobní, invalidní plné a částečné, jsou důchody přímé, tzn., že jejich výše se stanovuje podle doby pojištění a výše výdělku. Naproti tomu důchody pozůstalostní jsou důchody nepřímé, odvozené, kde se výše důchodu stanoví procentní výměrou přímého důchodu, který by pobíral nebo by měl nárok zemřelý, pokud by nezemřel. [7]

2.5 Nárok na důchod a na jeho výplatu

Nárok na důchod vzniká dnem splnění podmínek pro pobírání daného druhu důchodu podle zákona o důchodovém pojištění. U přímých důchodů je podmínek více, a proto nárok vzniká časovým splněním poslední podmínky. Nárok na důchod nelze převést na jinou osobu. [7], [8]

Nárok na výplatu důchodu vzniká taktéž splněním podmínek podle zákona o důchodovém pojištění a podáním žádosti o vyplacení či přiznání důchodu. [7]

2.6 Výpočet důchodu

Výše starobního důchodu je složena ze základní a procentní výměry. Základní výměra je stanovena pevnou částkou, která v roce 2010 činí 2170 Kč měsíčně. Procentní výměra se pak stanoví sazbou z výpočtového základu. Procentní sazba je složena ze sazby za dobu pojištění získanou do vzniku nároku na důchod (1,5 % výpočtového základu za každý rok pojištění), a za dobu pojištění po vzniku nároku na důchod (1,5 % z výpočtového základu za každých 90 kalendářních dní výdělečné činnosti).

Výpočtový základ se určuje podle osobního vyměřovacího základu (OVZ), tedy průměru hrubého měsíčního příjmu za období od roku 1986, max. však 30 let. Hrubé příjmy jsou upraveny příslušnými koeficienty, které zohledňují inflaci i růst reálných mezd. Pro odhad výše důchodů, používáme výpočet ze současné hrubé mzdy. [32]

Tab. 2. Postup stanovení výpočtového základu redukcí OVZ [32]

Koeficient	Hranice pro uplatnění koeficientu
100 %	do částky 10 500 Kč
30 %	z částky nad 10 500 Kč do 27 000 Kč
10 %	z částky nad 27 000 Kč

2.7 Důchodová reforma v ČR

V dnešní době už nikdo nezpochybňuje nutnost důchodové reformy. Odborníci chápou reformu různě, a to jako:

- *Parametrické změny*
 - o pouhé nastavení parametrů na straně příjmů (zvyšování sazeb pojistného, zavedení plateb za náhradní doby,...) a výdajů (přísnější podmínky pro výplatu důchodů, omezení valorizace,...) systému
- *Zavedení systému NDC (National defined contributions)*
 - o přechod k průběžnému příspěvkovému financování
- *Provedení systémových změn*
 - o změna tkvící zejména v možnosti vyvázat se buď plně, nebo částečně z průběžného pilíře a vstoupit do nově zřízeného pilíře [6]

Reforma důchodového systému velmi pravděpodobně nezvrátí demografické trendy, ale měla by důchodový systém upravit tak, aby byl z dlouhodobého hlediska finančně udržitelný. Nejenom Česká republika, ale i celý svět řeší problém dlouhodobé udržitelnosti důchodových systémů. Např. v Polsku, Švédsku a Slovensku přistoupili k výrazné obměně důchodového systému. Jinde, např. v Německu, Rakousku či Francii, přistoupili spíše k úpravám existujících systémů. [22]

3 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

„Myšlenka penzijního připojištění začala být v této republice aktuální krátce poté, co počátkem 90. let i v oblasti sociálního pojištění k opuštění měkké – místy a svazující – náruče státního paternalismu.“ [9]

Tato myšlenka byla navíc posílena demografickými vývoji ve struktuře obyvatelstva, která ukázala rapidní snižování porodnosti.

Účelem penzijního připojištění je zabezpečení dodatečného zdroje příjmů, které doplní důchody z důchodového pojištění a poskytnou tak přiměřenou životní úroveň. Míru doplňkových příjmů ke starobnímu či invalidnímu důchodu stanovuje každý sám podle toho, jakou životní úroveň by si chtěl udržet, kde právě penzijní připojištění by mělo hrát důležitou roli. [9]

Penzijní připojištění je v České republice od roku 1994 jako specifická forma se státním příspěvkem doplňující důchodový systém. Pojmem penzijní připojištění se státním příspěvkem se rozumí shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění penzijními fondy, což jsou akciové společnosti, které potřebují ke svému vzniku souhlas Ministerstva financí. [7]

3.1 Základní charakteristika penzijního připojištění

Penzijní připojištění se dá charakterizovat zásadami dobrovolnosti a státní podpory.

Zásada **dobrovolnosti** spočívá v tom, že účast každého občana na penzijním připojištění je dobrovolná a smluvní. Účastníkem penzijního připojištění se může stát každá fyzická osoba, která je starší 18 let, a má trvalý pobyt na území České republiky. Účastník penzijního připojištění může také toto připojištění vypovědět bez udání důvodů, které jsou stanoveny pouze pro penzijní fond, který může písemně vypovědět účastníka, který:

- *Po dobu alespoň 6 měsíců neplatil příspěvky (musí být upozorněn nejméně jeden měsíc před vypovězením)*
- *Při uzavření smlouvy uvedl nepravdivé údaje*
- *Nesplňuje zákonem stanovené podmínky*

Penzijní připojištění může dále zaniknout dohodou mezi účastníkem a penzijním fondem, popř. výplatou penze, jednorázového vyrovnání, odbytného, ukončení trvalého pobytu nebo smrtí účastníka.

Pokud účastníkovi penzijní připojištění zaniklo a nemá nárok na vyplacení penze nebo odbytného, má **nárok na převedení** příspěvků včetně státního příspěvku a podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu k jinému penzijnímu fondu, pokud s tím tento penzijní fond souhlasí.

Státní podpora je ve formě státního příspěvku. Účastník penzijního připojištění má ze zákona nárok na státní příspěvek, který jednak představuje státní dotaci, jednak zvyšuje pravomoc státních orgánů kontrolovat činnosti penzijních fondů proti zneužití finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Státní příspěvek je považován za neobvyklý způsob podpory, protože v ostatních vyspělých zemích se používá podpora ve formě odpočtu od základu daně. Na rozdíl od daňového zvýhodnění je státní příspěvek srozumitelnější a proto lépe motivujícím faktorem. Dalším důvodem pro volbu státního příspěvku je skutečnost, že lidé s nižšími příjmy mají až zanedbatelné daně nebo nemusí platit daně vůbec. Daňová úleva pro tyto občany nemá prakticky žádný význam. [6]

3.2 Příspěvky na penzijní připojištění

Účastník penzijního připojištění má povinnost platit penzijnímu fondu příspěvky, jejichž výše se stanoví na kalendářní měsíc. Výše příspěvku nesmí být nižší, než pro který je určen státní příspěvek, a jeho maximální výše není stanovena. Účastník má právo kdykoliv změnit výši příspěvku, kdy penzijní fond může stanovit dobu změny příspěvku, která však nesmí být delší než 3 kalendářní měsíce od oznámení účastníka o změně výše příspěvku. Za účastníka může platit příspěvek někdo jiný včetně zaměstnavatele. [7]

3.3 Výhody penzijního připojištění

Mezi hlavní výhody penzijního připojištění patří zejména tyto:

- *Státní příspěvek*
- *Úspora na daních*
- *Zhodnocení finančních prostředků*
- *Možnost získání příspěvků od zaměstnavatele*

- Polovinu naspořených prostředků lze vybrat dříve, a to po 15 letech od uzavření smlouvy
- Lze sjednat pozůstalostí a invalidní penzi

3.3.1 Státní příspěvek

Vyžádání a vyplacení státních příspěvků, jejichž výše je závislá na výši příspěvků účastníka, provede čtvrtletně penzijní fond. Státní příspěvky poskytuje penzijním fondům Ministerstvo Financí ze státního rozpočtu. Výše státního příspěvku je odstupňována podle výše příspěvků, které si účastník ukládá u penzijního fondu. [15]

Tab. 3. Výše státního příspěvku na penzijní připojištění v Kč [6]

Výše příspěvku účastníka (v Kč)	Měsíční státní příspěvek (v Kč)
100 – 199	50 + 40 % z částky nad 100
200 – 299	90 + 30 % z částky nad 200
300 – 399	120 + 20 % z částky nad 300
400 – 499	140 + 10 % z částky nad 400
500 a více	150

Výše státního příspěvku se bude v blízké budoucnosti měnit, kdy aby lidé, kteří si spoří na důchod dostali státní podporu, budou muset ukládat více peněz. Má se jednat o největší reformu penzijních fondů od jejich vzniku před patnácti lety. Zpřísnění podpory se bude týkat nejen nově podepsaných smluv, ale i stávajících klientů. Z tabulky 1 je zřejmé, že kdo si dnes spoří měsíčně 500 Kč, dostává od státu 150 Kč. Po změně však bude potřeba vložit alespoň 700 Kč k dosažení stejného státního příspěvku. Stoupne i minimální částka, z dnešních 100 Kč na 300 Kč, pro vyplacení minimálního státního příspěvku. Vláda se tak snaží motivovat lidi, aby si ukládali více peněz. [14]

3.3.2 Výhody pro zaměstnance

Účastník penzijního připojištění má nárok na daňovou úlevu v případě, že zaplatí na příspěvcích na penzijní připojištění více než 6 000 Kč (500 Kč měsíčně). Od základu daně lze odečíst částku zaplacenou nad 6 000 Kč, maximálně ve výši 12 000 Kč. Aby účastník

uplatnil co nejvyšší daňový odpočet, musí zaplatit na penzijním připojištění 18 000 Kč ročně (1 500 Kč měsíčně). [15]

3.3.3 Výhody pro zaměstnavatele

Zaměstnavatel může podle novely zákona, platné od 1. ledna 2008, přispívat zaměstnancům ročně až částkou 24 000 Kč, která je pro něj osvobozena od daně z příjmu.

Zaměstnavatel může částku 24 000 Kč přispívat na penzijní připojištění, nebo ji může libovolně rozdělit mezi penzijní připojištění a životní pojištění. Pokud chce zaměstnavatel zaměstnancům přispívat na penzijní připojištění nebo životní pojištění, musí to mít kvůli daňové znatelnosti podloženo smlouvou se zaměstnancem. [15]

3.4 Dávky penzijního připojištění

Účastník si může vybrat z několika druhů dávek, a to:

- *Penzi* (starobní, výsluhovou, invalidní)
- *Jednorázové vyrovnání*
- *Odbytné*

Penze, kterou se rozumí pravidelná výplata peněžní částky po stanovenou dobu, může mít podobu penze starobní, invalidní, výsluhové a pozůstalostní.

Na **starobní penzi** má účastník nárok, pokud dosáhl věku 60 let a platil příspěvky v tzv. pojištěné době, kterou si stanovuje penzijní fond ve svém penzijním plánu, kdy tato doba nesmí být kratší než 60 kalendářních měsíců a delší než 120 kalendářních měsíců. Penzijní fond musí taktéž zaregistrovat od účastníka 60 řádně a včas zaplacených příspěvků.

Invalidní penze je vyplácena účastníkovi, pojištěného u penzijního fondu nejméně 36 kalendářních měsíců (max. 60), po přiznání ze zákona plného invalidního důchodu. Na tuto penzi, kterou je nutno sjednat ve smlouvě, se neplatí žádné zvláštní příspěvky.

Poskytování **výsluhové penze** je ze strany penzijního fondu dobrovolnou záležitostí. Nárok na výsluhovou penzi má účastník, pokud byl pojištěný nejméně 15 let a penzijní fond u něj zaregistroval alespoň 180 řádně a včas zaplacených příspěvků. Tento druh penze slouží účastníkovi jako dorovnání svého zdroje příjmů, když nebude moci z důvodu zvýšeného věku provozovat svou pracovní činnost, nebo bude převelen na méně náročnou a méně placenou práci.

Pozůstalostní penze je vyplácena oprávněné osobě, kterou účastník určil ve smlouvě, pokud účastník platil příspěvky 3 – 5 let. Pojištěný může do smlouvy uvést více oprávněných osob, ke kterým musí určit podíly, podle kterých se budou vyplácet naspořené prostředky.

U všech druhů penzí je nepostradatelnou podmínkou pro výplatu nejen splnění podmínek pro vznik nároku na penzi, ale i písemná žádost účastníka (v případě pozůstalostní penze oprávněné osoby) o zahájení výplaty penze. V případě vzniku nároku na penzi starobní, výsluhovou a invalidní může účastník dále pokračovat ve spoření a čerpat státní příspěvek až do doby, kdy sám uzná, že si chce penzi nechat vyplatit a podá žádost. Pozůstalostní penze toto neumožňuje, ale je vyplácena pozůstalým bez ohledu na to, zda účastník zemřel během spoření nebo pobíral některou z ostatních penzí.

Jednorázové vyrovnání je dávka, která je vyplácena účastníkovi při splnění podmínek penzijního plánu místo penze nebo při ukončení trvalého pobytu v ČR. Vyrovnání je složeno z příspěvků, které účastník naspořil, státního příspěvku a podílu na výnosech penzijního fondu.

Odbytné je dávka, která je vyplácena účastníkovi nebo pozůstalým, pokud platil penzijní připojištění alespoň 12 kalendářních měsíců. Odbytné se skládá z naspořených příspěvků a výnosů z nich, kdežto státní příspěvek a výnosy z něj se neuznávají. [7], [33]

4 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Historicky nejdůležitějším posláním životního pojištění byla ochrana pozůstalých v případě smrti živitele. V minulosti byly ekonomické důvody podloženy skutečností, že rodiny měly zpravidla pouze jednoho živitele. Jednalo se o spíše skromnou ochranu, kdy většinová část pojistného plnění byla spotřebována na pohřeb živitele, proto se tomuto pojištění říkalo pohřební pojištění. Dnes je životní pojištění chápáno z větší šířky z důvodu akcelerace životního stylu současné generace.

Dnešní smysl životního pojištění se posouvá od pojištění pro případ smrti k rezervotvorným pojištěním. Klienti si uvědomují, že může nastat událost, která jim zkomplikuje život, a proto se pojišťují na případ dožití, kdy získané plnění jim pomůže financovat postaktivní období. [3]

4.1 Charakteristika životního pojištění

Životní pojištění je velmi komplexní produkt určený pro fyzické osoby (občany), které usiluje o eliminaci negativních důsledků nahodilosti. Kombinuje pojištění osoby ke krytí dvou základních rizik, pro případ úmrtí nebo dožití, a možné zhodnocení finančních prostředků, čímž poskytuje finanční jistotu pro rodinné příslušníky, a zároveň podobně jako penzijní fond zhodnocuje vkládané prostředky. [5], [26]

Naskýtají se mnohé kombinace (balíčky) životního pojištění, které nás mohou pokrýt před úmrtím a nezhodnotí žádné prostředky, mohou poskytnout pojištění i úrazů nebo jiných neočekávaných událostí při zajímavém zhodnocení vložených peněz. Výběr životního pojištění je z důvodu jeho relativní drahosti složitým rozhodnutím, kdy je nadmíru důležité zvážit své preference a vybrat si balíček, který se k nám hodí nejvíce a přesně vyhovuje našim potřebám, což je považováno za flexibilní charakter životního pojištění. [26]

Existují také příznivé důsledky tohoto pojištění pro společnost a stát, a to:

- *Tlumení inflace*
 - o životní pojištění je dlouhodobé pojištění, kde se klient vzdává své spotřeby tím, že ukládá peněžní prostředky, čímž se utlumuje inflační křivka
- *Výhodné financování investic*
 - o pojistitelé (pojišťovny) musí vložené prostředky patřičně investovat, aby byli schopni při pojistné události vyplatit pojistné plnění
- *Přínos pro státní rozpočet*

- především odvedená daň ze zisků pojišťoven
 - srážková daň vypočtena z rozdílu mezi vyplacným pojistným plněním a přijatým pojistným
- *Třetí pilíř důchodového systému [5]*

4.2 Pojištění riziková, rezervotvorná a smíšená

Životní pojištění se dělí na dvě kategorie, rizikové a rezervotvorné, kdy jejich kombinací vzniká pojištění smíšené.

Rizikové životní pojištění je charakteristické skutečností, že není dopředu jisté, zda dojde k pojistné události a následkem toho i k vyplacení pojištěného plnění. Patří zde tedy pojištění pro případ smrti, která je jediným faktorem zavazujícím pojišťovny vyplacení pojistného plnění, avšak pokud k úmrtí dojde ve sjednané lhůtě, jinak pojištění zaniká bez náhrady. U rizikového životního pojištění se v průběhu pojištění nevytváří spořicí složka, tedy pojistitel vytváří rezervy pouze pro případné pojistné plnění.

Při **rezervotvorném pojištění** je při sjednávání pojistné smlouvy jisté, že vždy dříve nebo později dojde k pojistné události i výplatě pojistného plnění, v souvislosti se sjednaným finančním produktem či sjednaným pojištěním. U tohoto pojištění musí pojistitel vytvářet rezervu na pojistné plnění pro každé jednotlivé pojištění.

Smíšené životní pojištění je kombinace rizikotvorných a rezervotvorných pojištění, přičemž se jedná o nejžádanější a nejdůležitější druh životního pojištění. [5]

4.3 Základní podoby životního pojištění

Životní pojištění sice slouží ke krytí dvou rizik, ale existuje celá řada kombinací životního pojištění. Základní rozčlenění životního pojištění:

- *Pojištění pro případ úmrtí*
- *Pojištění pro případ dožití*
- *Smíšené pojištění pro případ smrti nebo dožití*

4.3.1 Pojištění pro případ smrti

Toto pojištění je nazýváno rizikovým životním pojištěním, kde pojistnou událostí je smrt pojištěného a pojistné plnění se, na základě prokázání pojistné události, vyplatí obmyšlené osobě, která když není, vstupuje pojistné plnění do dědického řízení. [3]

Mezi nejčastější důvody pro sjednání pojištění pro případ smrti patří:

1. Zajištění jistiny úvěru

- označuje se také jako dočasné pojištění pro případ úmrtí, které kryje riziko v rámci sjednané doby
- je často využíváno při čerpání úvěrů, půjček apod., kdy velikost pojistné částky se odvíjí od dlužné částky
- pojistné plnění je v tomto případě vinkulováno ve prospěch poskytovatele úvěru, kdy v případě, že nastane pojistná událost, je zbytek jistiny splacen pojistným plněním z pojištění [3], [4]

2. Finanční zabezpečení pozůstalých pojištěného

- tento motiv se využívá v těch případech, kdy je rodina zcela nebo částečně závislá na jedné osobě, nebo chce pojištěný v případě své smrti finančně přispět na náklady spojené se svým úmrtím a pohřbem [3]

Pravděpodobnost úmrtí pojištěné osoby s přibývajícím věkem roste. Této pravděpodobnosti by pak měla také adekvátně odpovídat cena pojištění (pojistné), která by se s vzrůstajícím věkem pojištěného měla zvyšovat. Nejjednodušší je však namodelovat pojistnou částku jako konstantní, která ze začátku pojištění ukazuje skutečnost, že pojištěný platí více, než jaká je pravděpodobnost jeho úmrtí, avšak z tohoto přebytku tvoří pojišťovna rezervy, které čerpá v druhé části pojištění, kdy pojistník hradí na pojistném méně než je pravděpodobnost úmrtí. Konstantní pojistná částka odpovídá potřebám klientů, kteří si zřizují životní pojištění za účelem finančního zabezpečení pozůstalých. Naopak pravidelně se snižující částka pojistného se používá v případech zajištěných úvěrů a půjček, kdy snižování pojistného musí přesně odpovídat postupnému splácení jistiny úvěru nebo půjčky. [3], [4]

4.3.2 Pojištění pro případ dožití

Pojištění pro případ dožití je obdobou spoření, kdy pojistník platí pojistné buď jednorázově, nebo formou běžného pojistného, a při dosažení určitého dne, lépe řečeno konce pojistné doby, které se dožije, mu je vyplacena sjednaná pojistná částka. Jestliže se však pojištěný dané doby nedožije a zemře, pojištění zaniká bez náhrady, kdy v praxi se pojistné smlouvy udává ustanovení, že při smrti pojištěného se pojistné vrátí (aby byl produkt prodejný). Rozdíl od spoření je vyznačen tím, že pojišťovna neručí vyšší skutečného vkladu, ale v závislosti na sjednané částce, proto se toto pojištění neuplatňuje ve své základní po-

době, ale v upravených obdobích. Mezi typické odvozené druhy pojištění pro případ dožití patří: [2], [3], [4]

- *Důchodové pojištění* – opakované se dožití pojištěného
- *Věnové pojištění* – dožití se finančně závislé osoby

Důchodové pojištění poskytované komerčními pojišťovnami je nutno odlišovat od důchodového pojištění poskytovaného státem v rámci sociálního zabezpečení. Důchodové pojištění se dá charakterizovat jako pojištění na dožití se sjednaného věku s následnou postupnou výplatou pojistné částky. [3], [4]

Podle toho, kdy se důchod začne vyplácet, se rozlišuje:

- *Pojištění ihned splatného důchodu*, kdy ihned po zaplacení jednorázové částky, postupně při dožívání se jednotlivých období věku vyplácen důchod
- *Pojištění odloženého důchodu*, kdy je po určitou předem sjednanou dobu placeno pojistné a okamžik výplaty důchodu, což se dá nazvat postupným spořením

Základní doba důchodového pojištění se často doplňuje i krytím ostatních rizik, např. riziko úmrtí či invalidity, v tomto případě by bylo vhodnější důchodové pojištění označit spíše jako smíšené pojištění.

Sjednání výplaty základního důchodu, který slouží ke krytí potřeb ve stáří, je základem důchodového pojištění. Vedle tohoto důchodu je možno většinou sjednat:

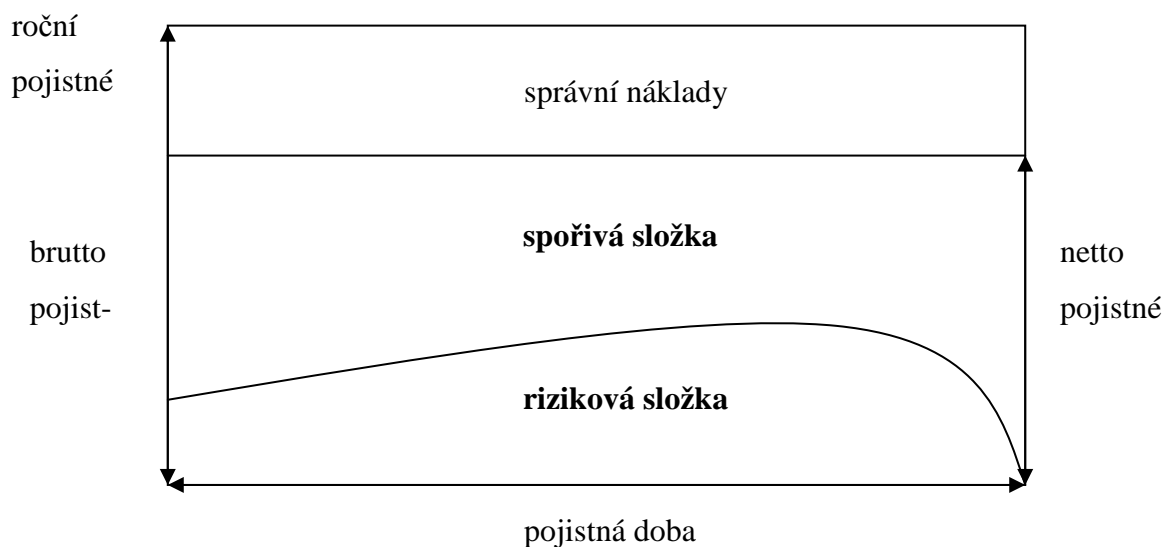
- *Tzv. pozůstalostní důchod*, který je splatný v případě smrti pojištěného obmyšlené osobě
- *Tzv. dočasný důchod*, který se vyplácí v případě, že dojde před splatností základního důchodu k plné invaliditě pojištěného [4]

Věnové pojištění (existuje také pojem pojištění mládeže nebo termínové pojištění) je sjednáváno na dožití se dítěte sjednaného věku, tedy pojistné plnění bude vyplaceno za podmínky, že se dítě dožije např. sňatku, plnoletosti, začátku nebo ukončení studia. Tímto pojištěním tedy zabezpečují rodiče své dítě na vstup do života. Ani u tohoto druhu pojištění se neseťkáme s čistou podobou pojištění na dožití a je sjednáváno ke krytí několika dalších rizik, mezi něž hlavně patří riziko úmrtí rodičů, kde je dítěti vyplácen pozůstalostní důchod nebo je jednorázově vyplacena pojistná částka. Jako další riziko se dá nazvat smrt dítěte, přičemž se např. vrátí zaplacené pojistné. [17]

4.3.3 Smíšené životní pojištění

Jedná se o životní pojištění, které kombinuje pojištění pro případ smrti a pro případ dožití. V případě klasického smíšeného životního pojištění se pojišťovna zavazuje vyplatit pojištěnému pojistnou částku ve sjednaný den (pokud se pojištěný tohoto dne dožije) nebo dříve než ve sjednaný den (pokud se tohoto dne nedožije), kdy pojišťovna vyplatí pojistné plnění oprávněné osobě uvedené ve smlouvě. Smíšené životní pojištění se označuje také jako kapitálové životní pojištění.

Podoba klasického smíšeného životního pojištění se v jeho průběhu mění podle preferencí pojistníka, přičemž může být zaměřeno na dožití a úmrtí s rozšířením krytí dalších rizik neživotního charakteru (úraz, invalidita, vážná nemoc,...). [4]

Obr. 2: Vývoj struktury pojistného v průběhu pojistné doby v rámci smíšeného životního pojištění [4]

4.4 Modifikované podoby smíšeného životního pojištění

Pojišťovny reagovaly na možnosti a potřeby potencionálních pojištěných tím, že zavedly nové podoby smíšeného životního pojištění. Kromě kapitálového životního pojištění se vyvinulo se tzv. univerzální pojištění a pojištění spojené s investováním. [4]

4.4.1 Kapitálové životní pojištění

Kapitálové životní pojištění v sobě kombinuje pojistnou ochranu a tvorbu úspor po celou dobu trvání pojištění. Jedním ze způsobů, jak využít KŽP je na pojistnou ochranu během

ekonomicky aktivního života a pojistnou částku pak použít na zabezpečení financí v důchodovém věku. [19]

Definice KŽP

KŽP je smlouva mezi pojistníkem a pojistitelem (klientem a pojišťovnou), kde se při uzavírání smlouvy pojišťovna zavazuje vyplatit sjednanou částku v případě smrti nebo dožití klienta, a klient se zavazuje za tuto službu pravidelně platit. U většiny produktů KŽP nalezneme ještě další ujednání, jako je právo pojistníka na odbytné, podíl na zisku, a právo pojistitele na údaje o zdravotním stavu pojištěného, apod. [25]

KŽP je sice zajímavým produktem, který se dá využít na shromažďování úspor do důchodu, ale není výhodné pro všechny. Nejvíce se KŽP vyplatí zaměstnaným lidem před důchodem, kteří již mají založeno penzijní připojištění, kdy spolehlivý výnos zaručuje stabilitu investice v relativně krátkém časovém úseku.

Státní podpora

Mimo připsaného výnosu, který je garantovaný nejméně na úrovni technické úrokové míry (v současnosti max. 2,5 %), stát podporuje KŽP obdobně jako penzijní připojištění, kdy ale nepřispívá žádným přímým příspěvkem, ale ponechává možnost část peněz zaplacených na pojistném odečíst od základu daně. Daňový odpočet lze provést, pokud je pojištění sjednané minimálně na dobu 5 let a po jejím ukončení bude pojištěnému více než 60 let. Pak je možno si odečíst od základu daně z příjmů až 12 000 Kč ročně na zaplaceném pojistném. Ovšem při předčasném vypovězení smlouvy se musí odepsané pojistné dodanit.

Výhody kapitálového životního pojištění

Existují zde i jiné výhody než zaručení minimálního výnosu, a tím jsou jednoduché a flexibilní kapitálové životní pojistky, které pojišťovny nabízejí na pojistném trhu ve snaze uspět v tvrdém konkurenčním prostředí. [30]

Samotné KŽP je podobně jako IŽP dvousložkovým produktem, kde je klasická pojistná složka (ochrana před pojistnou událostí v případě úmrtí nebo dožití) a zároveň se pojistné (včetně výnosových úroků) ukládá na účet vedený pojišťovnou. Pokud se klient dožije sjednaného věku, je mu vyplacena částka nashromážděná na tomto účtu, pokud se nedožije, pak je vyplacena pozůstalým.

Protože je zde vytvořena riziková a spořicí složka, je klientovi poskytnuta možnost mezi nimi upravovat poměr, neboli jaká část se bude spořit, a jaká částka bude vyplacena při

pojistné události. Proto je nutné si uvědomit své preference, zda spíše spořit a mít dostatek financí na stáří, nebo zajistit svou rodinu a určit, že jim má být vyplacena co nejvyšší částka. Podle těchto jeho preferencí si může určit, jaký podíl těchto dvou složek zvolí na jeho kapitálovém pojištění. [31]

4.4.2 Univerzální životní pojištění

Univerzální, jinak řečeno variabilní, životní pojištění je považován za moderní vývojovou větev životního pojištění pro případ smrti nebo dožití. Toto pojištění pochází ze Spojených států amerických, kde je rozvíjeno od 70. let 20. století, a mezi jeho hlavní charakteristiky, kterými se liší od běžných kapitálových životních pojištění, patří:

- *Variabilita pojistného krytí*, která především znamená volbu relativně širokého spektra pojistné částky pro případ smrti vzhledem k placenému pojistnému
- *Variabilita parametrů pojištění*, tedy možnost měnit výši pojistného krytí v průběhu trvání pojištění, možnost dočasně přerušit placení pojistného, změnit výši pojistného, apod.
- *Částečný odkup nebo výběr*, který je umožněn pojištěnému čerpat jako část hodnoty pojištění v průběhu trvání pojištění
- *Mimořádné pojistné*, které je možno kdykoliv nad rámec smlouveného pojistného hradit
- *Garance minimálního zhodnocení*, které pojišťovna poskytuje stejně jako u klasických kapitálových životních pojištění ve výši technické úrokové míry, s výjimkou mimořádného pojistného, na které se váže technická úroková míra platná v době, kdy je na smlouvu pojistné vkládáno
- *Transparentnost*, kdy je klientovi veden individuální účet, na kterém se zaznamenávají platby i poplatky, avšak tato vlastnost není u všech produktů samozřejmostí [23]

4.4.3 Investiční životní pojištění

Investiční životní pojištění je stále oblíbenější. K investičnímu životnímu pojištění se v Evropě vztahuje více než 40 % celkového předepsaného pojistného. V ČR je díky vyšší konzervativnosti uvedený poměr necelých 20 %, přičemž se ale toto číslo neustále zvyšuje. Zhodnocení, které IŽP v dnešní době dosahuje, je podstatně zajímavější než u KŽP. [20]

IŽP v sobě spojuje v jeden produkt pojištění pro případ smrti a investování pojistného do podílových fondů. Míra dosaženého rizika zhodnocení závisí na zvolené investiční strategii a investiční riziko je pouze na straně klienta. Přímým konkurentem IŽP je na pojistném trhu KŽP. S pomocí rizikovějších, ale obvykle i výnosnějších investic přináší IŽP zpravidla vyšší zhodnocení finančních prostředků, než jakého by se dalo dosáhnout u KŽP. Na rozdíl od KŽP však není garantováno minimální zhodnocení. I u IŽP je zaplacené pojistné daňově uznatelné. [3], [16]

Klient má zpravidla možnost zvolit si z nabídky několika investičních fondů, které se liší předpokládaným zhodnocením finančních prostředků a podstupovanou mírou rizika. Jako standard se naskýtá možnost kdykoliv změnit poměr finančních prostředků mezi pojistnou ochranou a zhodnocením finančních prostředků, což závisí na volbě výše pojistné částky a výše pojistného. Takovéto rozložení finančních prostředků mezi vybrané fondy je možno v průběhu doby trvání pojištění měnit.

Investiční životní pojištění je vhodné obzvláště pro ty klienty, kteří:

- *Přijímají vyšší míru rizika podle zvolené investiční strategie*
- *Chtějí volně disponovat s naspořenými finančními prostředky*
- *Chtějí aktivně působit na spořicí složku pojištění různou volbou investiční strategie* [16]

Na výši IŽP je vázána hodnota podílových jednotek. Na rozdíl od KŽP, kdy se při podpisu smlouvy pojišťovna zavazuje k vyplacení konkrétní částky při dožití se konce pojištění), u IŽP taková garance není. Záleží hlavně na tom, jak má člověk sestavené investiční portfolio. Uzavře-li člověk IŽP, pojišťovna mu vede individuální účet, který je tvořen investičními podílovými jednotkami, které pojišťovna nakupuje za celé nebo část přijatého pojistného. Hodnota pojistného plnění je v případě dožití vázána na hodnotu podílového účtu k datu této pojistné události.

Z podílového účtu si pojišťovna rovněž strhává správní poplatky a, v případě pojištění na smrt, i pojistné pro případ smrti. IŽP ve svém principu připomíná otevřené podílové fondy, ale investiční společnosti se řídí jinou legislativou než pojišťovny, což v základě ovlivňuje podobu produktu, zveřejňování informací o fondech apod. [24]

4.5 Státní podpora životního pojištění

Novela zákona o daních z příjmu umožňuje daňovou úlevu těm u těch produktů životního pojištění, které mají charakter spoření na stáří jako příspěvek k starobnímu důchodu, přičemž jsou považovány za jeden z pilířů sociálního zabezpečení. Zákon dále poskytuje výhodu fyzickým osobám v podobě odložené splatnosti daně z příjmu, čímž je myšleno, že zisk z rezerv pojistného podléhá zdanění až při čerpání pojistného plnění.

Aby mohla být uplatněna daňová úleva, musí být splněny podmínky doby trvání pojištění (nejméně 60 měsíců) a věku pojištěného (nejméně 60 let v době ukončení smlouvy).

Pojištěná osoba může od základu daně uplatnit daňový odpočet, kterým je maximální částka 12000 Kč. Při předčasném zrušení nebo změny smlouvy o životním pojištění, musí pojištěný priznat poměrnou část daňové úlevy, kterou uplatnil, k dani. Aby měl pojištěný nárok na odpočet od základu daně, je nutné si jej vyžádat od svého pojistitele, většinou však pojistitelé zasílají tento doklad i se stavem pojištění a výroční zprávou na konci kalendářního roku. [5]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 STAV SOUČASNÉHO PENZIJNÍHO ZABEZPEČENÍ V ČR

Je více než zřejmé, že současný stav penzijního zabezpečení v ČR neposkytuje kontinuální spolehlivé zabezpečení občanů.

Tab. 4. Výše starobních důchodů v r. 2009 [14]

	Muži	Ženy	Celkem
Počet	676 662	840 949	1 517 611
Průměrný důchod	11 159	9 124	10 031

V roce 2009 byla výše průměrného starobního důchodu 10 031 Kč, přičemž muži dostávali o 2 000 Kč důchod větší. Tato skutečnost má příčinu v tom, že stát uvolnil na výplatu důchodů přibližně 15,2 mld. Kč, které byly nejprve rozděleny na půl pro ženy a muže, a až poté rozpočítány mezi aktuální počet lidí pobírajících důchod. Mužů v důchodu bylo méně než žen, tudíž jejich průměrný důchod byl vyšší, přičemž se tento jev dá předpokládat i v budoucnu, protože ženy se dožívají vyššího průměrného věku než muži.

Dále stojí za povšimnutí, že se od 1. 1. 2010 se mění doba pojištění, kterou musí člověk splnit, aby měl nárok na řádný starobní důchod. Tato doba se ze stávajících 25 let postupně prodlužuje na 35 let. (viz tab. 4). Znamená to tedy, že pojištěnec, který nezískal potřebnou dobu pojištění, nemůže mít přiznán starobní důchod, i když splnil podmínku dosažení věku 65 let, ale k přiznání důchodu může dojít až od pozdějšího data, ke kterému nutnou dobu pojištění získal. [21]

Tab. 5. Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod [21]

Kalendářní rok, v němž je dosaženo důchodového věku	Potřebná doba pojištění
před r. 2010	25 let
2010	26 let
2011	27 let
2012	28 let
2013	29 let
2014	30 let
2015	31 let
2016	32 let
2017	33 let
2018	34 let
po r. 2018	35 let

5.1 Budoucí vývoj penzijního zabezpečení v ČR

Odborníci tvrdí, že na důchodovou reformu bylo pozdě již včera. Pokud by v současnosti vypadala struktura obyvatelstva tak, jak je předvídáno, že bude vypadat za 50 let, bylo by nutností buď značně zvýšit pojistné na sociálním zabezpečení, nebo stejně agresivně snížit důchody. Ministerstvo financí má v plánu zhodnotit současný stav penzijního systému a navrhnout možnosti jeho reformy, včetně průběžně financovaného systému. Zda ale k nějakým změnám skutečně dojde, stále není jisté. [20]

5.1.1 Zvyšování věku odchodu do důchodu

Tab. 6. Poměr poplatníků důchodového pojištění a důchodců [20]

Počet	Rok	
	2009	2066 ¹
Starobní důchodci	2 108 368	3 500 000
Poplatníci důchodového pojištění	4 905 021	4 500 000
Poplatníci na důchodce	2,33	1,28

Zatímco v současné době platí důchodové pojištění 2,33 aktivních obyvatel na jednoho důchodce, v roce 2066 by mělo na jednoho důchodce vydělávat o jednoho člověka méně. Vyplývá z toho, že každý by musel odvést na důchodovém pojištění o 82 % (2,33/1,28) více než dnes. Pouze v takové situaci by zůstala zachována stávající výše důchodů. Sazba pojistného by však tímto opatřením dosáhla 51 % (dnešních 28 % * 1,82).

V případě, že by byla zachována výše pojistného, byla by na řadě průměrná penze, která by mohla poklesnout až o polovinu, tedy namísto 10000 Kč by tak důchodci v roce 2066 pobírali 5000 Kč (necelých 20 % průměrné mzdy). Zajisté lze obě varianty skombinovat ve formě snížení důchodů a zvýšení pojistného. Existuje ještě jedna možnost, jak zachovat stávající poměr důchodů ke mzdám a zároveň ponechat sazby pojistného, a to opět prodloužit věk odchodu do důchodu. [20]

¹ Údaje jsou převzaty z nejnovější projekce ČSSÚ

6 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ OBYVATEL

Demografický vývoj obyvatelstva (populační vývoj) má velký vliv na sociální politiku státu, ale hlavně na složku důchodového pojištění. Je zřejmé, že populačnímu problému musí být věnována hojná pozornost. Jednotlivé země včetně ČR by měly své penzijní, sociální, zdravotní a vzdělávací politiky přizpůsobovat a usilovat o redukci dopadu stárnutí populace na společnost. [27], [28]

6.1 Vývoj ve světě

Rozvinutý svět čelí stárnutí obyvatelstva jako zásadnímu problému, kdy bude v polovině tohoto století více lidí starších 60 let než mládeže do 15 let. V dnešní době je ve věkové skupině nad 60 let každý osmdesátý člověk, avšak v roce 2050 to má být každý pátý člověk. Tento trend stárnutí populace je typický jak ve vyspělých ekonomikách (Japonsko, Itálie, Británie, Španělsko), tak i v nejlidnatějších zemích světa jako (Čína, Indie), ale i v České republice. Již v současnosti je patrné, že český penzijní systém není dostatečně efektivní a je potřeba jej razantně upravit. Demografové mají řešení v podobě pozdějšího odchodu do důchodu, což problém nevyřeší, ale pouze zmírní. [28]

6.2 Vývoj v České republice

Prognózy předvídají, že v roce 2065 bude v České republice až dvojnásobek důchodců než v současnosti. Taktéž se ukazuje, že Češi se budou dožívat průměrně 90 let. Vyplývá to z nejnovější projekce Českého statistického úřadu (ČSÚ), ve kterém statistici výjimečně odhadovali stav populace na celé půlstoletí dopředu, tedy až do roku 2065. Střední délka života se má prodloužit na 86,5 let u mužů, na 91 let u žen. Tato skutečnost zvyšování střední délky života má mnoho příčin, mezi něž můžeme zařadit další pokroky v lékařské vědě, předpoklady zlepšování životního stylu obyvatel, zlepšení životního prostředí apod. Projekce dále uvádí, že významně vzroste podíl obyvatel ve věku nad 65 let na 3,41 mil., tedy 32 % celkového obyvatelstva ČR, kdežto v současnosti tvoří senioři cca 15 % obyvatelstva ČR. Podle projekce by měl být v roce 2065 jeden ze sedmi obyvatel ČR starší 80 let. [27]

6.3 Výsledky projekce ČSÚ z roku 2009

Podle všech variant projekce dosáhl počet **živě narozených** dětí svého vrcholu již v roce 2008. Očekává se, že kolem roku 2030 dosáhne počet živě narozených dětí svého minima, a že kolem roku 2045 vyvrcholí následný růst vlnou porodnosti.

I přes zvyšující se naději na dožití je očekáván růst počtu **zemřelých** osob, zejména v letech 2025 – 2040, kdy budou procházet nejvyšší úmrtností silnější populační ročníky.

Přirozený přírůstek obyvatel se v dlouhodobém pohledu jeví jako neudržitelný, tudíž jeho vývoj směřující k záporným hodnotám nezvrátí ani předpokládaný růst celkové porodnosti.

Celkový přírůstek obyvatelstva vykazuje pokles obyvatel po roce 2030 resp. 2020. Vývoj celkového přírůstu obyvatelstva ČR je stejný jako u přirozeného přírůstu, tedy klesající trend.

Počet obyvatel poroste do roku 2030, kdy bude jeho výše 10,91 mil., poté bude klesat do roku 2066 na 10,67 mil.

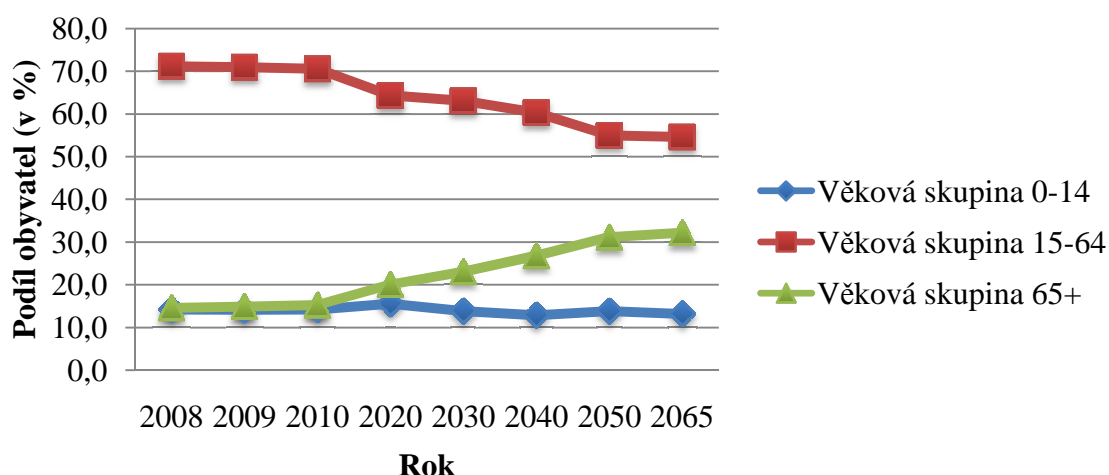
6.3.1 Věková struktura populace

Ve všech variantách projekce dojde k výraznému růstu podílu osob starších 65 let, a to až na jednu třetinu populace. Absolutně jejich počet vzroste ze současných 1,56 mil. na 3-4 mil. osob (v závislosti na variantě projekce). Na významu přitom budou nabývat zejména nejstarší věkové skupiny.

Naopak podíl dětské složky se v horizontu projekce snižuje, resp. bude stagnovat ve vysoké variantě. Rozdíly mezi jednotlivými variantami projekce budou zřetelnější až ve druhé polovině projekčního období.

Začátkem roku 2006 v České republice převažují, co se do počtu týče, osoby starší 65 let nad dětmi ve věku od 0 do 14 let, přičemž index stárí (poměr těchto dvou složek populace) i nadále zřetelně poroste, a v polovině 20. let 21. století přesáhne hranici 150 seniorů na 100 dětí.

Nevyhnutelný je mj. také trend zvyšujícího se indexu ekonomického zatížení, který porovnává počet osob v ekonomicky neaktivním věku a v ekonomicky aktivním věku, který směřuje k hodnotě 100, tedy k vyrovnání obou skupin. [14]

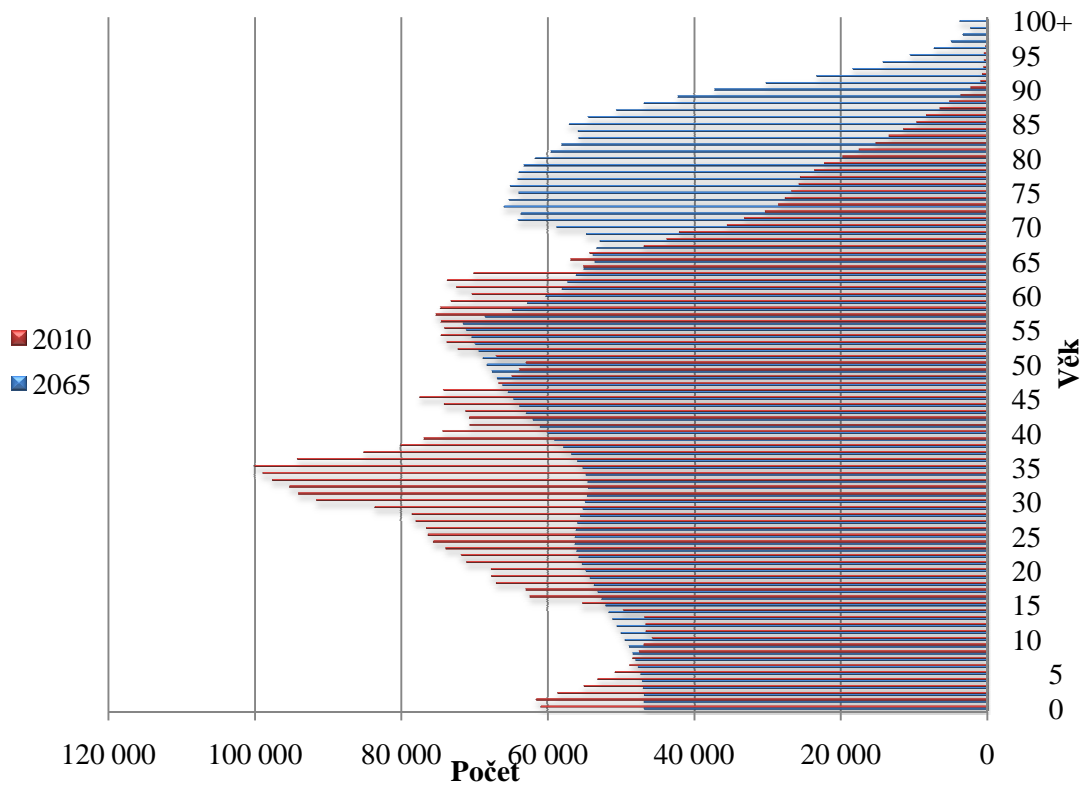
Obr. 3: Podíly věkových skupin, střední varianta [14]

6.3.2 Věková pyramida

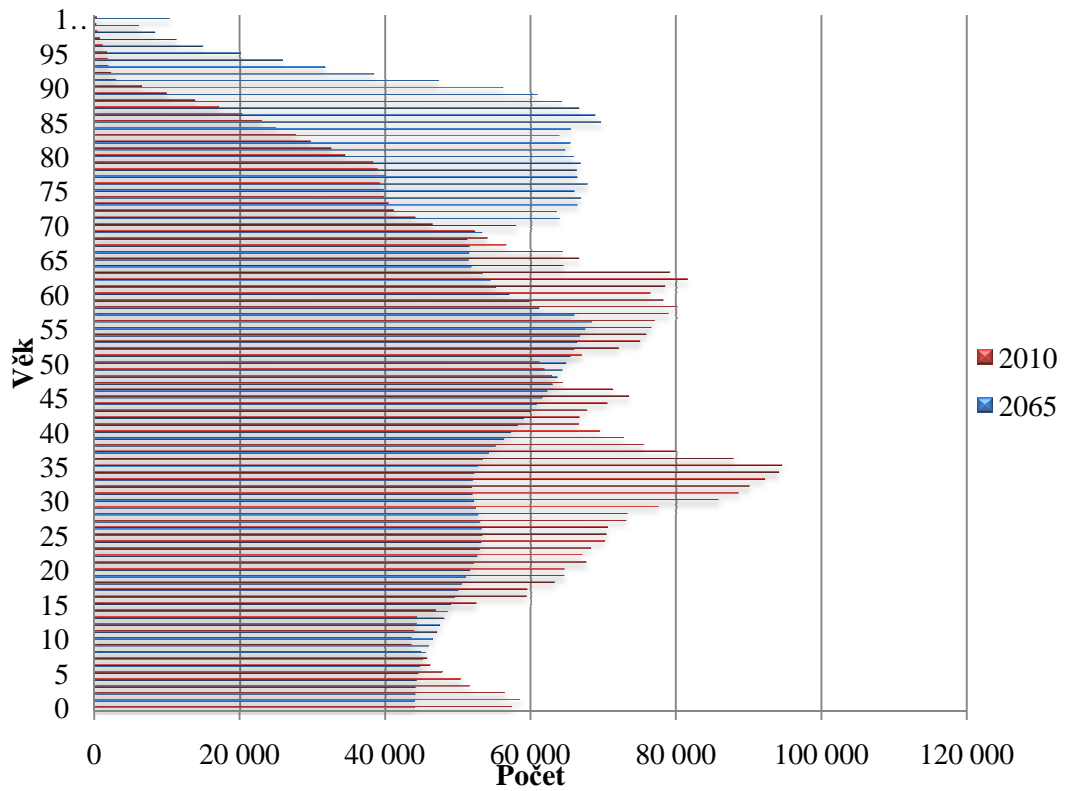
Věková pyramida (někdy řečena jako strom života) je grafickým znázorněním věkové struktury obyvatelstva, v našem případě celé České republiky. Její název je odvozen od trojúhelníkového tvaru. Znázorňuje počet mužů a žen v jednotlivých letech věku a na vymezeném území.

Jak můžeme vidět na obrázku 4 a 5, věková pyramida v ČR v roce 2010 je regresivního typu, který je charakteristický tím, že nejmenší počet lidí se vyskytuje v dětské složce, a nejvíce lidí pak v postreprodukčním věku. Základna grafu bývá úzká a strany jsou vypuklé, z čehož vyplývá snižování nově narozených dětí a následné snižování celkového počtu obyvatel v delším časovém horizontu. V takovémto případě současně dochází ke stárnutí populace, čímž se zvyšuje ekonomická zátěž na celou populaci. V grafickém znázornění se tento stav znázorňuje širším vrcholem. [29]

Při srovnání s předpokládanou věkovou strukturou v roce 2065 můžeme vidět trend a pohyb populace. Dílčí výběžky a výkroje se nepřetržitě reprodukuje, posouvají směrem do vyššího věku a za působení snižování počtu jedinců a úmrtnosti se zaobluje a pomalu vytrácí. Pyramida zobrazující rok 2065 vykazuje několik nerovností. Nejvyšší výkroj je u nově narozených dětí a batolat, jehož příčiny můžeme pouze odhadovat, ale můžeme s jistotou konstatovat, že druhý výkroj kolem 70 roku věku je zapříčiněn velmi nízkou porodností v polovině 90. let 20. století. Výběžky představují populační vlny, kdy největší očekávaná vlna proběhne právě v roce 2010, kdy se porodnost bude dále pouze snižovat.

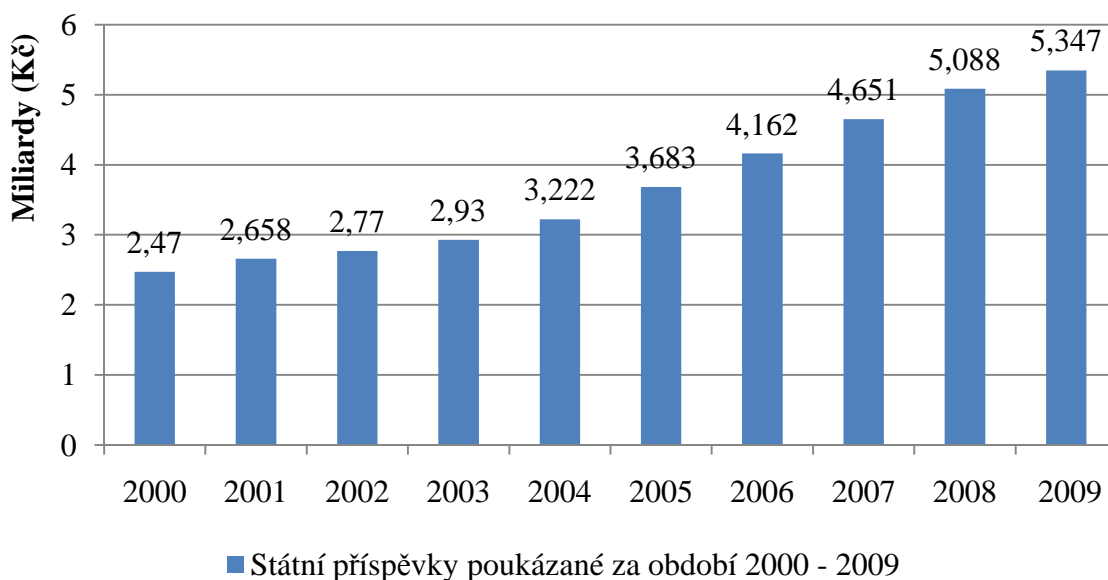
Obr. 4: Věkové složení mužů podle jednotek věku v letech 2010 a 2065[14]

Obr. 5: Věkové složení žen podle jednotek věku v letech 2010 a 2065[14]

7 PENZIJNI PŘIPOJIŠTĚNÍ

V teoretické části jsme se dozvěděli základní informace o produktu nazvaném penzijní připojištění. Abychom si byli schopni zvolit optimální produkt u konkrétního penzijního fondu, bude nutné porovnat všechny (jelikož jich není mnoho) penzijní fondy, které působí na území České republiky a jsou součástí Asociace penzijních fondů České republiky (APF ČR). Hlavním kritériem bude procentní zhodnocení finančních prostředků, protože státní příspěvek vyplácí všechny PF ve stejné výši a za stejných podmínek. Mimo to se podíváme na to, jak je penzijní připojištění v České republice stále oblíbenější, což můžeme zpozorovat z následujícího grafu.

Obr. 6: Státní příspěvek poskytnutý účastníkům penzijního připojištění v letech 2000 – 2009 [11]

Jak je vidno, příspěvek vyplácený státem účastníkům penzijního připojištění v posledních devíti letech kontinuálně roste, kdy v roce 2009 jeho výše byla 5,347 mld. Kč. Hovoří to o větší oblibě preference státního příspěvku před daňovými úlevami, kdy od účastníka odpadá starost o vyžádání státního příspěvku, protože to za něj provede penzijní fond.

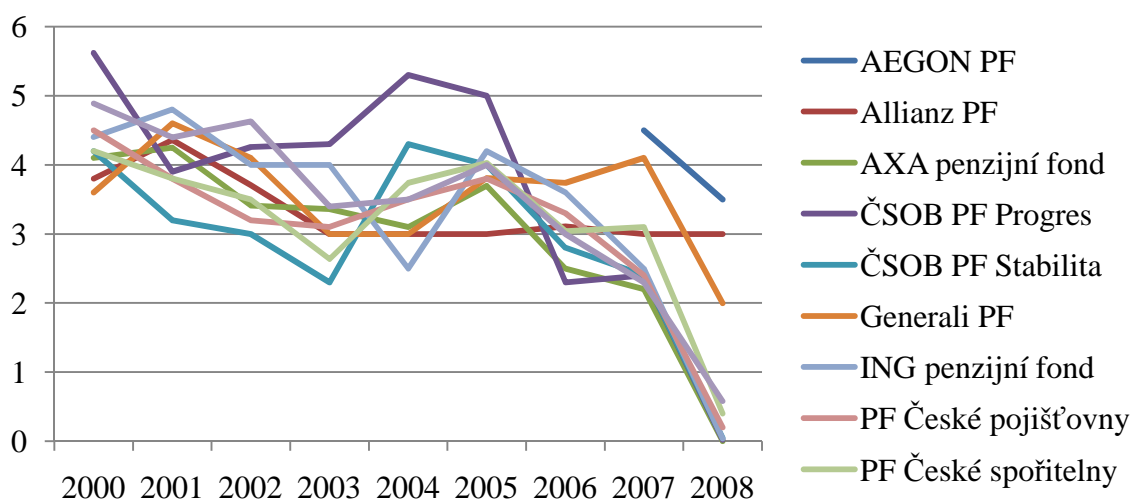
V závislosti na změně podmínek pro výši vypláceného státního příspěvku, kdy nejvyšší možný příspěvek ve výši 150 Kč bude vyplácen při měsíční úložce 700 Kč, můžeme předpokládat snížení vypláceného příspěvku státem, protože účastníci se buď o této skutečnosti nedovědí a nezvýší si výši měsíčního příspěvku, nebo nebudou schopni z důvodu již zavedeného rodinného rozpočtu výši svého pojistného zvýšit.

7.1 Asociace penzijních fondů ČR

Jedná se o dobrovolné zájmové sdružení právnických osob, zpravidla penzijních fondů, které bylo založeno 25. června 1996. V současnosti působí v APF ČR 10 členů, mezi něž patří AEGON PF, Allianz PF, AXA penzijní fond, ČSOB PF Progres, ČSOB PF Stabilita, Generali PF, ING penzijní fond, PF České pojišťovny, PF České spořitelny, PF Komerční banky. [11]

7.1.1 Výnosnost penzijních fondů

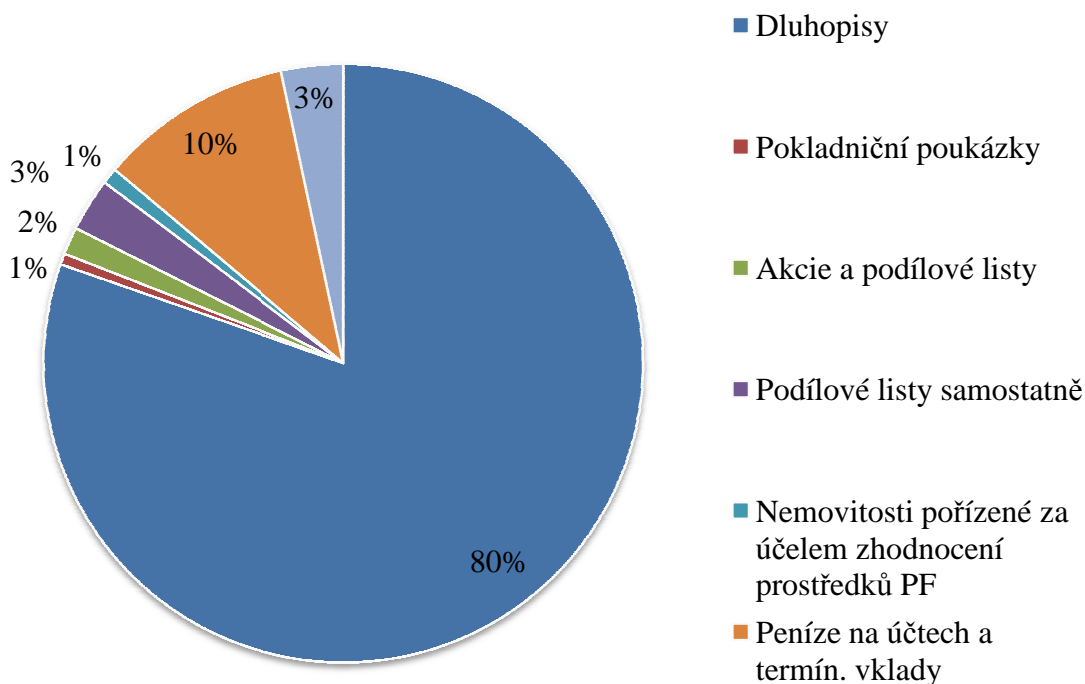
Nyní se konkrétně podíváme na srovnání penzijních fondů z hlediska zhodnocení prostředků vložených účastníky penzijního připojištění. Jak je vidět na následujícím grafu, procentní zhodnocení finančních prostředků se ve všech PF výrazně změnilo od roku 2000, a to směrem k nižším hodnotám, kde zatímco v roce 2000 bylo průměrné zhodnocení 4,4 %, v současnosti se pohybuje kolem 0,6 %, přičemž nejvyššího zhodnocení dosahuje penzijní fond AEGON, který se však na českém trhu pohybuje od roku 2007 jako PF. Konkrétní procentní zhodnocení jednotlivých PF v daných letech je možno vidět v příloze P I.

Obr. 7: Zhodnocení prostředků účastníků PP v jednotlivých PF (v %) [11]

7.1.2 Portfolio penzijních fondů

Z níže uvedeného grafu je zřejmé, že 80 % prostředků z celkové sumy 203 646 mil. Kč mají penzijní fondy uloženy v dluhopisech, dále 10 % v penězích na účtech. Pokladniční poukázky zabírají pouze 1 % (1,316 mld. Kč), čímž ale významnou částí dlouhodobě financují deficit státního rozpočtu.

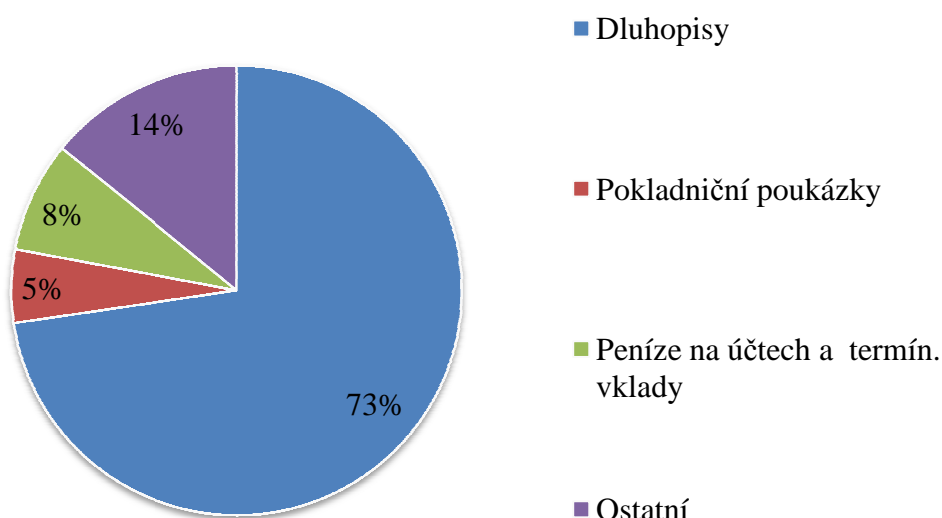

Obr. 8: Portfolio penzijních fondů v % (stav k 1. 1. 2010) [11]

7.2 AEGON penzijní fond

AEGON zahájil svou obchodní činnost na českém trhu v roce 2005, kde se především soustředil na prodej investičního životního pojištění. V roce 2007 zahájil činnost jako penzijní fond. Hlavní sídlo je v Haagu, Holandsku. Mezi jeho klíčové trhy patří Holandsko, USA, Kanada a Velká Británie. Od roku 2003 působí i na Slovensku, kde významně ovlivnil důchodovou reformu. [10]

Pro naše výpočty jsme si vybrali penzijní fond AEGON, kde se v první řadě podíváme, do kterých cenných papírů tento fond v roce 2010 investoval. Na následujícím grafu vidíme, jaké rozložení aktiv má tento penzijní fond. Nutno podotknout, že tento PF neinvestuje do akcií nebo podílových listů, ale pouze do relativně bezpečných cenných papírů, tedy dá se předpokládat bezpečné zhodnocení vložených příspěvků účastníků.

Obr. 9: Aktiva AEGON PF v 1. čtvrtletí 2010 [10]

AEGON penzijní připojištění

Tento finanční produkt prezentuje PF AEGON z hlediska jeho výhod, mezi něž patří státní příspěvek, daňové úlevy, což však poskytují všechny penzijní fondy, takže než výhodou se to dá spíše označit jako standard. Jako nadstandard je pak nabízen bonus pro účastníky, kteří spoří déle, neboli čím déle bude člověk spořit, tím vyšší dostane bonus, což je pro naše účely klíčovým ukazatelem. Taktéž PF AEGON garantuje splnění všech svých závazků vůči účastníkům PP, protože se jedná o nadnárodní společnost. [10]

Mezi velkou výhodou, která je nabízena společností penzijním fondem AEGON, patří možnost spočítat si prostřednictvím internetových stránek společnosti výši finální naspořené částky včetně státního příspěvku a podílu na hospodaření firmy.

8 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Existuje mnoho rozličných druhů životního pojištění, avšak jako optimální variantu pro účel efektivního a pokud možno nejvyššího zhodnocení vložených prostředků tak, aby naspořená částka pomohla k vyrovnání ztráty ušlého výdělku při odchodu do důchodu, si zvolíme investiční životní pojištění, které sice nemá garantovanou výnosnost, ale při delším časovém období je zhodnocení nejvyšší v porovnání s kapitálovým životním pojištěním, přičemž se doporučená doba uzavřeného IŽP pohybuje nad 10 let kvůli max. zhodnocení a minimalizace tržního rizika.

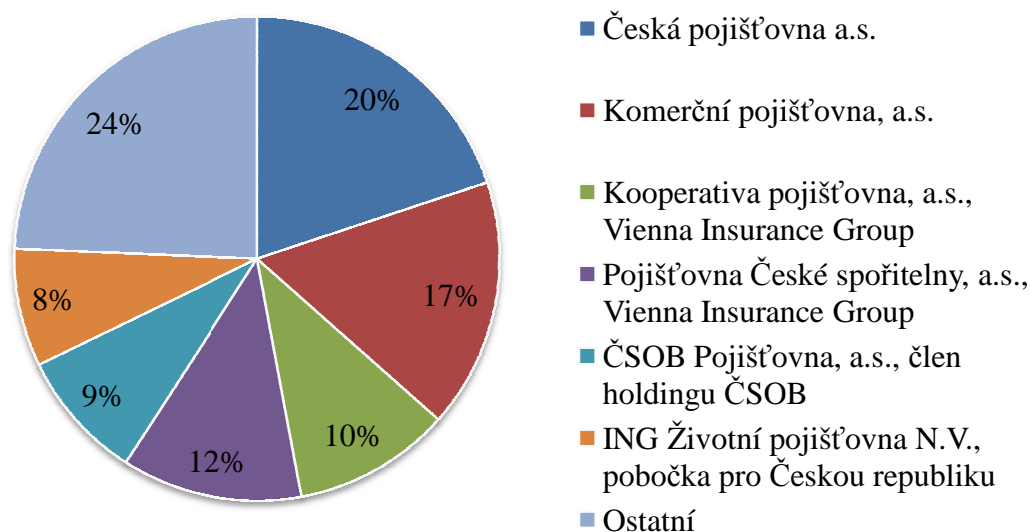
8.1 Česká asociace pojišťoven

Česká asociace pojišťoven je zájmové sdružení komerčních pojišťoven, které zahájilo svou činnost k 1. lednu 1994. Jejím posláním je podporovat zájmy českého pojistného trhu vůči EU, a rozvoj pojišťovnictví a pojistného trhu v ČR. Mezi hlavní úkoly ČAP patří zejména:

- *Tvorba nástrojů zábrany škod a pojistných podvodů*
- *Sjednocení pravidel a postupů členů v oblasti statistické, technické a informační*
- *Tvorba informačních nástrojů pro veřejnost*
- *Tvorba pravidel etického chování v pojišťovnictví*
- *Zpracovávání připomínek k právním předpisům týkajících se pojišťovnictví*

[13]

Na pojistném trhu ČR působí pod záštitou České asociace pojišťoven 32 jejích členů, z nichž 15 pojišťoven nabízí investiční životní pojištění. Podíváme se na to, jakého podílu na trhu životního pojištění dosahují tyto pojišťovny (viz obr. 10), přičemž vycházíme z údajů získaných na webových stránkách ČAP (viz příloha P II).

Obr. 10: Podíl pojišťoven na trhu ŽP² v 1. čtvrtletí 2010 [13]

Pouhý ukazatel podílu na trhu životního pojištění nám nestačí. Abychom dali možnost i jiných institucím nabízejících IŽP, které jsou na trhu krátce a mají tudíž nízký podíl na trhu, budeme se rozhodovat na základě porovnání některých vybraných produktů (viz příloha P III). Na základě porovnání jsem vybral ING životní pojišťovnu se svým produktem Investor Plus, protože i když má smluvené správní poplatky ve výši 2 %, nemá žádný vstupní poplatek a poplatek za vedení účtu je 40 Kč, což je ve srovnání s jinými produkty ostatních pojišťoven přijatelné.

8.2 ING Pojišťovna, a. s.

ING Životní pojišťovna působí na pojistném trhu ČR od roku 1992, a dnes patří mezi hlavní pojišťovny se svým 8% podílem. ING nabízí široké portfolio produktů životního pojištění, včetně investičního a kapitálového pojištění. Jako nejpopulárnější produkt lze označit Životní pojištění Investor Plus, což je moderní investiční produkt, u kterého klient rozhoduje o způsobu investování vložených prostředků. Investor Plus byl v letech 2004 – 2007 oceněn Zlatou korunou za nejlepší produkt v kategorii životního pojištění. [18]

² Podíl z celkové částky předepsaného pojistného na životní pojištění; není rozlišeno na kapitálové a investiční životní pojištění

8.2.1 Srovnání investičních penzijních fondů

U IŽP Invest Plus máme možnost vybrat jakýkoliv z nabízených investičních podílových fondů, čímž přenášíme riziko na sebe. Pro srovnání jednotlivých fondů použijeme ukazatele výnosnosti (viz tab. 6) a výkonnosti (viz tab. 7).

Tab. 7. Výnosy vybraných fondů v jednotlivých letech [18]

	Fond obligací	Fond cizích měn	Fond flex. investic	Fond Junior	Fond českých akcií	Fond dividend. strategie
Založení fondu	7. 4. 1997	4. 11. 1997	16. 4. 1998	1. 6. 1999	1. 10. 2004	11. 5. 2005
1997	8,70 %	19,15 %				
1998	14,60 %	-8,10 %	6,26 %			
1999	5,60 %	11,40 %	3,00 %	4,30 %		
2000	6,00 %	3,40 %	3,20 %	5,30 %		
2001	7,80 %	-2,90 %	2,60 %	1,90 %		
2002	5,60 %	-9,80 %	0,40 %	4,30 %		
2003	-0,90 %	-5,90 %	0,10 %	8,00 %		
2004	3,90 %	-10,70 %	0,40 %	11,00 %		
2005	2,20 %	3,80 %	-0,50 %	6,50 %	30,20 %	
2006	-0,52 %	-9,99 %	-0,70 %	1,41 %	9,61 %	5,52 %
2007	-3,75 %	-6,02 %	0,51 %	0,05 %	9,28 %	-12,94 %
2008	0,81 %	3,11 %	3,14 %	-11,52 %	-50,12 %	-43,50 %
Uplynulých 12 měsíců (k 30. 4. 2010)	10,31 %	-5,34 %	3,98 %	13,56 %	61,52 %	34,08 %

Tab. 8. Výkonnost fondů ve vybraných obdobích [18]

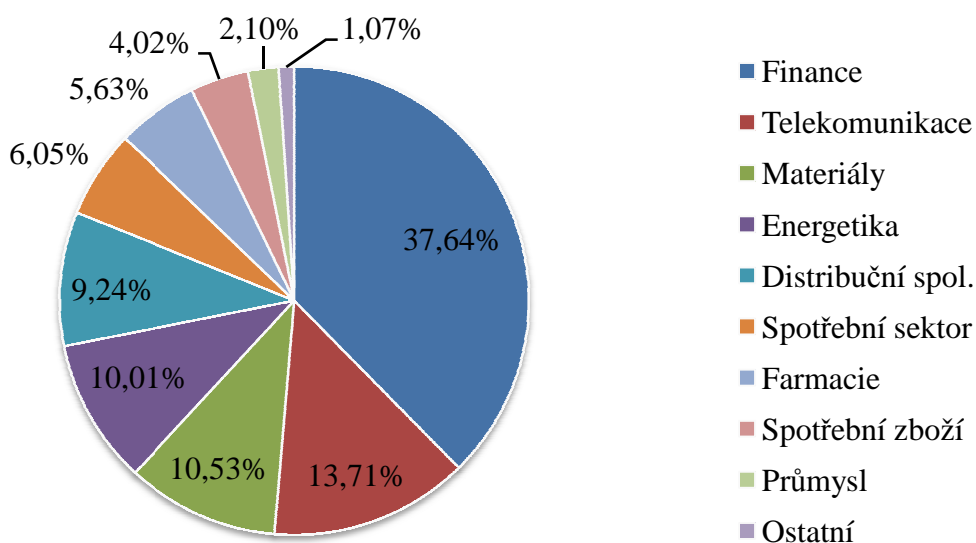
	Fond obligací	Fond cizích měn	Fond flex. investic	Fond Junior	Fond českých akcií	Fond dividend. strategie
Duben 2010	1,16%	1,19%	-0,01%	0,86%	2,67%	0,98 %
Od počátku roku 2010	1,73%	0,57%	0,34%	2,19%	9,22%	9,23%
Uplynulých 12 měsíců	10,31%	-5,34%	3,98%	13,56%	61,52%	34,08%
Uplynulých 6 měsíců	3,20%	1,61%	1,05%	3,26%	12,08%	17,75%
Průměrná roční výkonnost od založení	4,05%	-2,72%	1,60%	3,51%	4,79%	-6,74%

Při výběru investičního podílového fondu bereme v úvahu datum založení fondu (kvůli jeho zázemí), stabilitu výnosů (přílišné výkyvy jsou nežádoucí) a kladnou výkonnost fondu. Fond českých akcií (ING International Český akciový fond) byl sice založen roku 2005, tudíž je relativně mladým fondem, ale oproti tomu je dynamický a je výzvou pro dlouhodobé investování.

8.2.2 ING International Český akciový fond

Tento akciový fond je určen investorům, kteří mají za cíl dlouhodobé zhodnocení finančních prostředků prostřednictvím investic do společností, jejichž akcie jsou obchodované na českém, maďarském, polském a jiných východoevropských akciových trzích. Riziko dočasného snížení hodnoty portfolia by měl vyvážit očekávaný celkový výnos v delším časovém období. [18]

Struktura portfolia podle oborů nám ukazuje (viz obr.11), že 1/3 aktiv je investována do finančního sektoru, dále velká část do telekomunikace a nejmenší část do průmyslu.

Obr. 11: Struktura portfolia ING International Českého akciového fondu [18]

Cíl fondu je dosažení dlouhodobého kapitálového výnosu, kdy investuje min. 51 % aktiv do akcií obchodovaných na Burze cenných papírů Praha a max. 49 % aktiv především do kótovaných polských, maďarských, slovenských a jiných akcií. Analytici v ING se domnívají, že středoevropské a východoevropské akciové trhy budou v budoucnosti těžit z nadprůměrného růstu jednotlivých ekonomik, z kontinuální privatizace státních podílů a z integrace všech zemí do evropských kultur v dlouhodobém horizontu. [18]

9 VÝPOČET NASPOŘENÉ ČÁSTKY PRO RŮZNÉ VĚKOVÉ KATEGORIE

V této části se budeme zabývat tím, jakou výši finančních prostředků budou mít konkrétní osoby s rozlišením pohlaví naspořeno při dosažení důchodového věku 65 let.

9.1 Začátek spoření v 30 letech věku

Předpokládejme stáří člověka 30 let s placeným sociálním pojištěním od 20 let, s hrubou měsíční mzdou 30 000 Kč a s potřebou zajistit rodinu v případě úrtí. Odhad střední délky života provedeme pomocí ukazatele naděje na dožití, přičemž naspořené prostředky budou muset pokrýt ušlou mzdu po dobu 10 až 15 let.

9.1.1 Výpočet důchodu

Výše důchodu je pro muže i ženu stejná. Občan počítá se starobním důchodem, který začne pobírat za 35 let, tedy ve stanoveném věku 65 let. Podmínky pro přiznání důchodu jsou tímto splněny a zbývá vypočítat, jaká bude jeho výše.

Výpočet důchodu vychází z OVZ, který činí 30 000 Kč. Základní výměra se v současnosti pohybuje na výši 2 170 Kč a výše procentní výměry závisí na výši OVZ, který se patřičně upravuje (viz tab. 2).

$$\text{Procentní výměra} = 10\,500 * 1,0 + 16\,500 * 0,3 + 3\,000 * 0,1 = 15\,750 \text{ Kč}$$

Samotný důchod se pak počítá jakou součet základní výměry a procentní výměry, která se násobí 1,5 % za každý odpracovaný kalendářní rok.

$$\text{Důchod} = 2\,170 \text{ Kč} + 1,5\% * 45 \text{ let} * 15\,750 \text{ Kč} = 12\,801 \text{ Kč}$$

Tab. 9. Výpočet důchodu [vlastní tvorba]

Osobní vyměřovací základ	30 000 Kč
Odpracovaných let	45
Základní výměra	2 170 Kč
Procentní výměra	15 750 Kč
Důchod	12 801 Kč

Vypočetli jsme důchod, který by člověk dostával v roce 2010 a budeme předpokládat, že důchod v roce 2045 bude obdobný.

9.1.2 Výpočet penzijního připojištění

Samotný důchod z titulu důchodového pojištění není dostačujícím příjmem, a proto si zvolíme další výhodný státem podporovaný produkt, penzijní připojištění. Měsíční úložku zvolíme v částce 1 500 Kč, kdy dostaneme maximální státní příspěvek a zároveň můžeme uplatnit nejvyšší možný daňový odpočet. Předpokládáme zhodnocení ve výši 2 % a víme, že nárok na výplatu penzijního připojištění nastává v 60 letech, ale abychom sjednotili výplatu PP s důchodem, budeme spořit do 65 let, tedy po dobu 35 let.

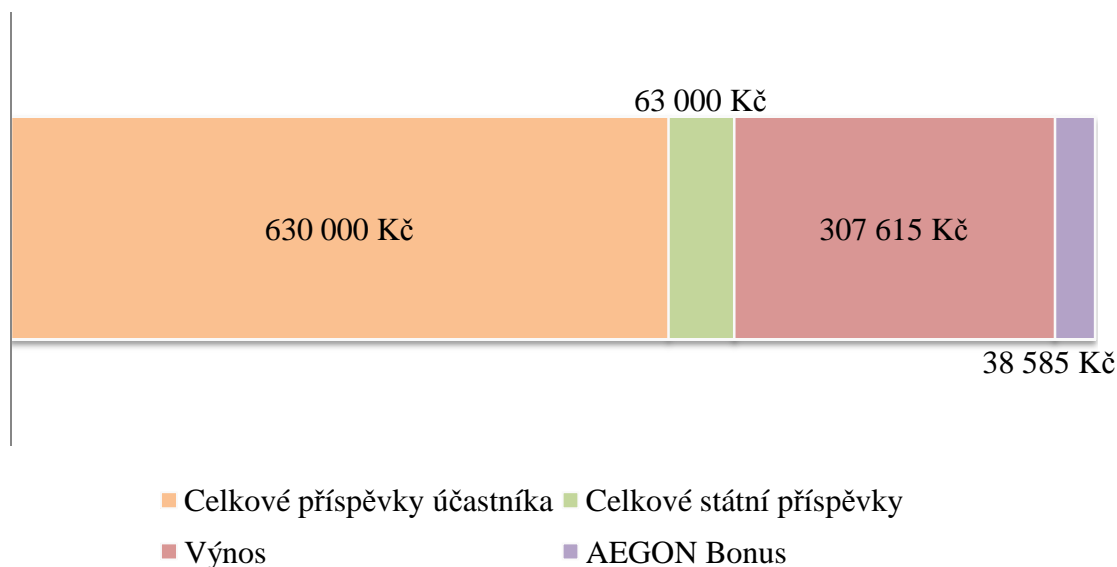
Jelikož bude platba na penzijním připojištění více 500 Kč měsíčně, bude si moci odečíst od základu daně 12 000 Kč (18 000 Kč – 6 000 Kč) ročně, což přinese celkovou úsporu na daních (při současné sazbě daně 15 %):

$$\text{Úspora na daních} = 12\,000 \text{ Kč} * 35 \text{ let} * 15 \% = 63\,000 \text{ Kč}$$

Tab. 10. Výpočet uspořené částky na PP při spoření v 30 – 65 letech
[vlastní tvorba]

Měsíční příspěvek účastníka	1 500 Kč
Předpokládané zhodnocení	2%
Počet let placeného připojištění	35
Celkové příspěvky účastníka	630 000 Kč
Výnosy z příspěvků účastníka	279 650 Kč
Celkové státní příspěvky	63 000 Kč
Výnosy ze státních příspěvků	27 965 Kč
Celkem naspořeno	1 000 615 Kč
Jednorázové vyrovnání před zdaněním	1 000 615 Kč
Jednorázové vyrovnání po zdanění	954 472 Kč
Odbytné před zdaněním	909 650 Kč
Odbytné po zdanění	867 702 Kč

V běžném případě by výpočet naspořené částky vypadal, jak ukazuje tab. 7. Jelikož jsme si ale zvolili penzijní připojištění PF AEGON, dostaneme navíc výnosový bonus, který se poskytuje podle délky trvání PP jako určité navýšení výnosů. Celkový stav na účtu penzijního připojištění ve výši 1 028 200 Kč pak vypadá jak na následujícím grafu.

Obr. 12. Stav účtu PP při dosažení věku 65 let při spoření v délce 35 let [10]

9.1.3 Výpočet uspořené částky v investičním životním pojištění

Jelikož jsme si zvolili produkt ING Invest Plus s investováním do dynamického podílového fondu, předpokládáme průměrné zhodnocení ve výši 6 %, ale pro porovnání spotčeme i horší variantu s 3% výnosem

Předpokládejme, že námi zvolený člověk má dvě děti a je živitelem rodiny, a proto pojistné plnění pro případ smrti vypočtené a zaokrouhlené je 600 000 Kč. Celková částka běžného pojistného je 1 000 Kč (12 000 Kč ročně), za celou dobu pojištění pak činí 420 000 Kč

Hodnoty uvedené v tabulce 11 jsou pouze orientační za předpokladu dosažení stanoveného výnosu z investic, protože vzhledem k charakteru programů investování není cena podílů garantována, a může dojít k jejímu růstu, ale i poklesu.

Z níže uvedené tabulky můžeme vidět, jak se odkupné se vzrůstající dobou placení pojistného zvyšuje. Pokud porovnáme výši zhodnocení, při 6% zhodnocení je výše odkupného 2x vyšší než při 3% zhodnocení, ale za podmínky dlouhodobého spoření uvažujeme raději vyšší zhodnocení. Při porovnání naspořené částky mužem a ženou vidíme, že žena dostane na konci vyplacenu vyšší částku. Je tomu z toho důvodu, že ženy jsou méně rizikovou skupinou obyvatel než muži, protože se dožívají vyššího průměrného věku a mají nižší úmrtnost.

Tab. 11. Naspořená částka při uzavřeném IŽP s pojistnou dobou 35 let [34]

Konec roku	Muž			Žena		
	Pojistné plnění	Odkupné	Roční pojistné bez připojištění	Pojistné plnění	Odkupné	Roční pojistné bez připojištění
Výnos 3%						
2010	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč
2011	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč
2012	600 000 Kč	17 888 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	19 162 Kč	12 000 Kč
2019	600 000 Kč	96 360 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	101 736 Kč	12 000 Kč
2026	600 000 Kč	188 321 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	201 246 Kč	12 000 Kč
2033	600 000 Kč	293 053 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	321 272 Kč	12 000 Kč
2040	600 000 Kč	415 869 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	467 924 Kč	12 000 Kč
2042	600 000 Kč	456 056 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	516 266 Kč	12 000 Kč
2043	600 000 Kč	477 427 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	541 804 Kč	12 000 Kč
2044	600 000 Kč	499 753 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	568 347 Kč	12 000 Kč
Výnos 6%						
2010	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč
2011	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč
2012	600 000 Kč	18 426 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	19 761 Kč	12 000 Kč
2019	600 000 Kč	111 207 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	117 417 Kč	12 000 Kč
2026	600 000 Kč	247 879 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	263 762 Kč	12 000 Kč
2033	600 000 Kč	451 596 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	485 608 Kč	12 000 Kč
2040	772 663 Kč	772 663 Kč	12 000 Kč	827 914 Kč	827 914 Kč	12 000 Kč
2042	893 075 Kč	893 075 Kč	12 000 Kč	955 352 Kč	955 352 Kč	12 000 Kč
2043	958 907 Kč	958 907 Kč	12 000 Kč	1 025 025 Kč	1 025 025 Kč	12 000 Kč
2044	1 028 799 Kč	1 028 779 Kč	12 000 Kč	1 098 995 Kč	1 098 995 Kč	12 000 Kč

Pojistné plnění se při vyšší výnosnosti investic zvyšuje v závislosti na délce trvání pojištění při neměnné částce pojistného, což z pohledu pojištěného považujeme za pozivní ukazatel.

Jelikož se jedná o druh soukromého životního pojištění, je zde možnost odpočtu od daně, a to v plné výši 12 000 Kč. Úspora ze snížení daňového základu za celé období bude činit:

$$\text{Úspora na daních} = 12\,000 \text{ Kč} * 35 \text{ let} * 15\% = 63\,000 \text{ Kč}$$

9.2 Začátek spoření ve 40 letech

Nyní mějme za příklad člověka ve věku 40 let, který se rozhodl si na důchod našetřit vlastním úsilím. Uvažujme stejné okolnosti jako v přechodí variantě.

9.2.1 Výpočet důchodu

Výpočet důchodu je stejný jako při předchozí variantě.

OVZ činí 30 000 Kč. Základní výměra je 2 170 Kč a procentní výměru vypočítáme následovně:

$$\text{Procentní výměra} = 10\,500 * 1,0 + 16\,500 * 0,3 + 3\,000 * 0,1 = 15\,750 \text{ Kč}$$

V samotném výpočtu důchodu pak zohlední počet odpracovaných let:

$$\text{Důchod} = 2\,170 \text{ Kč} + 1,5 \% * 45 \text{ let} * 15\,750 \text{ Kč} = 12\,801 \text{ Kč}$$

Opět jsme vypočetli výši důchodu, kterou osoba dostávala k dnešnímu dni, přičemž budeme předpokládat, že stejnou sumu bude dostávat za 25 let.

9.2.2 Výpočet penzijního připojištění

Účastník bude kvůli daňové optimalizaci ukládat měsíčně 1 500 Kč, přičemž v tomto případě na dobu 25 let, kdy pobírat maximální státní příspěvek a bude si moci uplatnit daňovou úlevu v nejvyšší možné míře (1 500 Kč * 12 měsíců = 18 000 Kč → 12 000 Kč může ročně odečíst od základu daně), která bude činit:

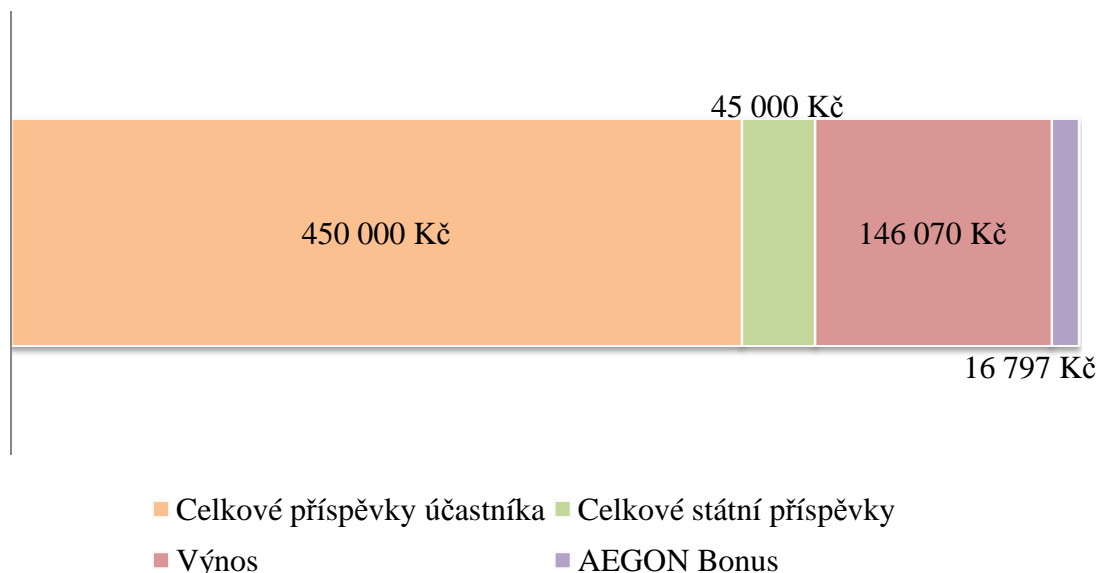
$$\text{Úspora na daních} = 12\,000 \text{ Kč} * 25 \text{ let} * 15 \% = 45\,000 \text{ Kč}$$

Dále uvažujme 2% průměrné zhodnocení prostředků a skutečnost, že účastník bude spořit do svých 65 let, aby sloučil výplatu starobního důchodu s jednorázovým vyrovnáním penzijního připojištění. Výpočet PP včetně odbytného při úmrtí bude vypadat následovně:

Tab. 12. Výpočet uspořené částky na PP při spoření v 40 – 65 letech
[vlastní tvorba]

Měsíční příspěvek účastníka	1 500 Kč
Předpokládané zhodnocení	2%
Počet let placeného připojištění	25
Celkové příspěvky účastníka	450 000 Kč
Výnosy z příspěvků účastníka	132 791 Kč
Celkové státní příspěvky	45 000 Kč
Výnosy ze státních příspěvků	13 279 Kč
Celkem naspořeno	641 070 Kč
Jednorázové vyrovnání před zdaněním	641 070 Kč
Jednorázové vyrovnání po zdanění	619 160 Kč
Odbytné před zdaněním	582 791 Kč
Odbytné po zdanění	562 873 Kč

Právě jsme spočítali jednorázové vyrovnání, které dostane účastník ve svých 65 letech. Nyní připočteme bonus, který poskytuje PF AEGON, u kterého jsme si zvolili produkt penzijního připojištění, čímž nám vyjde finální naspořená částka ve výši 657 867 Kč.

Obr. 13. Stav účtu PP při dosažení věku 65 let při spoření v délce 25 let [10]

9.2.3 Výpočet uspořené částky v investičním životním pojištění

Všechny parametry zůstávají stejné jako u předchozí varianty s rozdílem změny doby placení pojistného na 25 let.

Při pravidelné měsíční platbě 1 000 Kč (12 000 Kč ročně), uloží pojištěný u životní pojišťovny 300 000 Kč. Jednorázové odbytné při ukončení smlouvy se opět liší podle výše zhodnocení vložených prostředků. Předpokládejme však zhodnocení 6 % z důvodu spoření na dobu delší než 10 let, kdy konečná našetřená částka činí u muže 353 934 Kč a u ženy 474 757 Kč. Opět je zde patrný rozdíl mezi odbytným u odlišných pohlaví v důsledku nižšího pojistného u méně rizikových žen. Jelikož se jedná o kratší dobu pojištění než v předěšlé variantě, pojistné plnění zůstává konstantní po celou dobu trvání investičního životního pojištění.

Úspora na daních bude opět v nejvyšší možné míře, tedy:

$$\text{Úspora na daních} = 12\,000 \text{ Kč} * 25 \text{ let} * 15 \% = 45\,000 \text{ Kč}$$

Modelový výpočet odbytného pro muže a ženu v následujících 25ti letech potom vypadá takto:

Tab. 13. Nasporená částka při uzavřeném IŽP s pojistnou dobou 25 let [34]

Konec roku	Muž			Žena		
	Pojistné plnění	Odkupné	Roční pojistné bez připojištění	Pojistné plnění	Odkupné	Roční pojistné bez připojištění
3%						
2010	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč
2011	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč
2012	600 000 Kč	15 167 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	17 667 Kč	12 000 Kč
2016	600 000 Kč	51 930 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	59 827 Kč	12 000 Kč
2020	600 000 Kč	88 830 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	105 871 Kč	12 000 Kč
2024	600 000 Kč	124 694 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	155 899 Kč	12 000 Kč
2028	600 000 Kč	159 005 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	209 987 Kč	12 000 Kč
2032	600 000 Kč	188 928 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	268 249 Kč	12 000 Kč
2033	600 000 Kč	195 865 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	283 621 Kč	12 000 Kč
2034	600 000 Kč	202 458 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	299 338 Kč	12 000 Kč
6%						
2010	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč
2011	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč
2012	600 000 Kč	15 581 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	18 196 Kč	12 000 Kč
2016	600 000 Kč	56 972 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	65 656 Kč	12 000 Kč
2020	600 000 Kč	104 952 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	124 483 Kč	12 000 Kč
2024	600 000 Kč	160 622 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	197 601 Kč	12 000 Kč
2028	600 000 Kč	226 810 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	289 042 Kč	12 000 Kč
2032	600 000 Kč	306 364 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	404 788 Kč	12 000 Kč
2033	600 000 Kč	326 390 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	438 613 Kč	12 000 Kč
2034	600 000 Kč	353 924 Kč	12 000 Kč	600 000 Kč	474 757 Kč	12 000 Kč

10 SHRUTÍ A DOPORUČENÍ

V této závěrečné části se podíváme na rozdíly v potřebě spoření finančních prostředků v závislosti na věku osoby, a zda se jedná o muže či ženu. Veškeré vypočtené údaje jsem zhrnul do tabulky 14. U penzijního připojištění nejsou rozdíly mezi mužem a ženou, u důchodu nám nejsou známy okolnosti výplaty důchodů za desítky let. U IŽP se, jak jsem již zmínil dříve, rozlišují osoby mužského a ženského pohlaví z hlediska rizikovosti úmrtí, tedy muži musí platit více peněz, aby dostali stejnou pojistnou ochranu jako ženy.

Ze stránky věku spořicíh osob je zřejmá skutečnost, že čím dříve začali lidé spořit, tím více měli naspořeno. Rapidní rozdíl je pak ve výši naspořené z IŽP, která při 35 letém spoření přesáhla 1 000 000 Kč, což je zapříčiněno charakterem IŽP zhodnocovat prostředky v delším časovém úseku se snižujícím se rizikem, kdy podíl vůči zaplacenému pojistnému je téměř 2,5, oproti tomu při 25 letém spoření, kde naspořená částka u muže převyšuje pojistné o 16 %, u ženy o 58 %.

Tab. 14. Srovnání výpočtů naspořených částek podle věku a pohlaví [vlastní tvorba]

		Věk začátku spoření			
		30		40	
		Muž	Žena	Muž	Žena
Penzijní připojištění	Vstup	630 000 Kč	630 000 Kč	450 000 Kč	450 000 Kč
	Výstup	1 039 200 Kč	1 039 200 Kč	657 867 Kč	657 867 Kč
Investiční životní pojištění	Vstup	420 000 Kč	420 000 Kč	300 000 Kč	300 000 Kč
	Výstup	1 028 779 Kč	1 098 885 Kč	353 924 Kč	474 757 Kč
Naděje na dožití (roky)		45	50	35	40
Počet let v penzi		10	15	10	15
Měsíční výplata	PP	8 660 Kč	5 773 Kč	5 482 Kč	3 655 Kč
	IŽP	8 573 Kč	6 105 Kč	2 949 Kč	2 638 Kč
Důchod		12 801 Kč	12 801 Kč	12 801 Kč	12 801 Kč
Celkový měsíční příjem		30 034 Kč	24 679 Kč	21 233 Kč	19 093 Kč
Daňová úspora	PP	63 000 Kč	63 000 Kč	45 000 Kč	45 000 Kč
	IŽP	63 000 Kč	63 000 Kč	45 000 Kč	45 000 Kč
	Celkem	126 000 Kč	126 000 Kč	90 000 Kč	90 000 Kč

Celková daňová úspora (při daňové sazbě 15 %), které lze dosáhnout všeobecně při delce využívání výhod PP a IŽP 35 let je 126 000 Kč, při délce 25 let je pak 90 000 Kč.

Výplatu penzijního připojištění a investičního životního pojištění lze sjednat již v 60 letech věku. Celkový měsíční příjem je odvozen se sečtených naspořených částek (vydělených počtem let v penzi, které jsou odvozené od naděje na dožití) a z důchodu, avšak nezohledňuje skutečnost, že tyto prostředky se dají dále úročit v jiných produktech (např. termínované účty, spořicí účty, výplata okamžitého důchodu, apod.), protože nebudou spotřebovány okamžitě, ale v průběhu několika let. Jako doporučení bych navrhoval začít spořit co nejdříve, protože pak člověk dosáhne vyššího zhodnocení při menší výši vložených prostředků.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo určit produkty, které jsou vhodné pro zajištění člověka do důchodového věku. Podle mého názoru si lidé neuvědomují rostoucí problém stárnutí obyvatelstva se spadajícími důsledky na sociální politiku, kdy nejsme schopni říct, jakou výši důchodů budou občané dostávat.

V teoretické části jsem nejprve popsal systém důchodového pojištění, díky němuž mohou občané do jisté míry počítat s výplatou důchodu státem. Jelikož se mi tento příjem nezdá jako dostačující, vybral jsem finanční produkty, které jsou vhodné pro dlouhodobé spoření si na penzi. Netvrdím, že mnou vybrané produkty jsou zcela nejlepší možnou volbou, ale spíše optimálním způsobem spoření do důchodu. Jedním z těchto produktů je penzijní připojištění se státním příspěvkem. Jak už název napovídá, jedná se o výhodné spoření na penzi, které je podporováno státem ve formě příspěvků a daňových úlev, a které spolu s důchodovým pojištěním považuji za základní způsob zabezpečení se na stáří. Dalším produktem je pak investiční životní pojištění, jehož výhoda tkví zejména ve vysokém zhodnocení vložených prostředků, kterého je však dosahováno při dlouhodobém spoření. Zároveň je zde možnost jako u kapitálového životního pojištění upřednostňovat spořicí složku před složkou pojistnou.

V praktické části jsem se zabýval problematikou populačního vývoje obyvatelstva, které předpokládá rapidní zestárnutí populace, doprovázené zvyšováním průměrné délky života. Je tedy zřejmé, že za půlstoletí bude v České republice čím dál tím méně aktivně pracovních občanů, z jejichž odvedeného pojistného se vyplácejí důchody. Na základě současného a budoucího stavu důchodového zajištění státem si dovoluji konstatovat, že více než na místě, aby se občané začali sami iniciativně starat o to, z čeho budou žít v penzi. Dále jsem zanalyzoval penzijní fondy a vybrané pojišťovny z hlediska jimi poskytovaných produktů penzijního připojištění a investičního životního pojištění, na základě kterého jsem se pokusil vybrat optimální portfolio těchto produktů u dvou konkrétních osob.

Na závěr jsem porovnal naspořené částky, kterých lze dosáhnout daňové optimalizace vybraných finančních produktů, Na základě toho mohu z určitostí říct, že čím dříve začne občan spořit, tím menší jsou prostředky, které musí investovat pro získání požadovaného množství peněz.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] CIPRA, Tomáš. *Pojistná matematika*. 1.vyd. [s.l.] : Ekopress, s. r. o., 1999. 398 s. ISBN 80-86119-17-3. 7
- [2] ČÁMSKÝ, František. *Pojistná matematika v životním a neživotním pojištění*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2004. 115 s. ISBN 80-210-3385-1. 9
- [3] DAŇHEL, Jaroslav et al. *Pojistná teorie*. 1. vyd. Praha : Professional Publishing, 2005. 332 s. ISBN 80-86419-84-3.
- [4] DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Ekopress, s. r. o., 2005. 178 s. ISBN 80-86119-92-0.
- [5] HRADEC, Milan; KŘIVOHLÁVEK, Václav; ZÁRYBNICKÁ, Jana. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha : EUPRESS, 2005. 216 s. ISBN 80-86754-48-0.
- [6] KREBS, Vojtěch et al. *Sociální politika*. 4. přeprac. aktualiz. vyd. Praha : ASPI, a. s., 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- [7] PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 7. aktualiz. vyd. Praha : GRADA Publishing, a. s., 2006. 128 s. ISBN 80-247-1433-7.
- [8] PŘIB, Jan; VOŘÍŠEK, Vladimír. *Důchodové předpisy : S komentářem*. 4. aktualiz. vyd. Jihlava : ANAG, 2005. 447 s. ISBN 80-7263-281-7.
- [9] ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2. aktualiz. rozš. vyd. Praha : GRADA Publishing, a. s., 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.

Internetové zdroje:

- [10] AEGON : *Světový expert na investice, pojištění a penze* [online]. 2008 [cit. 2010-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://aegon.cz/>>.
- [11] *Asociace penzijních fondů ČR* [online]. 2009 [cit. 2010-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.apfcr.cz/>>.
- [12] *BusinessInfo.cz : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 17.11.2009 [cit. 2010-05-10]. Změny v důchodovém pojištění od 1. ledna 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zakonne-pojisteni/zmeny-v- Duchodovem-pojisteni-leden-2010/1001911/55334/>>.
- [13] *Česká asociace pojišťoven* [online]. 2009 [cit. 2010-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cap.cz/>>.

- [14] ČSÚ [online]. 2009, 9.10.2009 [cit. 2010-05-08]. 4020-09, Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2065. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4020-09>>.
- [15] *Dávky penzijního připojištění - výplata* - Finance.cz [online]. 2010 [cit. 2010-05-04]. Výplata dávek penzijního připojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/penzijni-pripojisteni/vyplacene-davky/>>. ISSN 1213-4325.
- [16] Finance.cz [online]. 2007 [cit. 2010-05-10]. Investiční životní pojištění získává na oblibě. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/142659-investicni-zivotni-pojisteni-ziskava-na-oblibe/>>.
- [17] IDNES.cz [online]. 2001 [cit. 2010-05-10]. Co je to vlastně životní pojištění?. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/co-je-to-vlastne-zivotni-pojisteni-dt7-/poj.asp?c=A010426_194746_fi_osobni_2089>.
- [18] ING : Bankovníctví – Investice – Životní pojištění – Penze [online]. 2010 [cit. 2010-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.ing.cz/cz/>>.
- [19] ING [online]. 2001, 10.07.2009 [cit. 2010-05-10]. Kapitálové životní pojištění - Základní informace. Dostupné z WWW: <<http://www.ing.cz/cz/produkty-a-sluzby/zivotni-a-zdravotni-pojisteni/klasicke-pojisteni/kapitalove-zivotni-pojisteni/>>.
- [20] MORÁVEK, Daniel. Penze za 50 let: Buď poloviční důchod, nebo dvojnásobné pojistné. *Podnikatel.cz* [online]. 29. 1. 2010, č.1, [cit. 2010-05-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.podnikatel.cz/clanky/penze-za-50-let-5000-kc-nebo-pojisteni-51/>>. ISSN 1802-8012.
- [21] MPSV. MPSV.cz [online]. 2010 [cit. 2010-05-15]. Změny v důchodovém pojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/8021>>.
- [22] Odbor 32. MPSV.CZ : Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky [online]. 2004, 1.6.2007 [cit. 2010-05-10]. Příprava podkladů pro rozhodování o pokračování důchodové reformy v letech 2004 až 2005 (činnost tzv. Bezděkovy komise). Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/2228>>.
- [23] Peníze.cz [online]. 2005 [cit. 2010-05-10]. Co je univerzální životní pojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/17475-co-je-univerzalni-zivotni-pojisteni>>.

- [24] *Peníze.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-05-10]. Jak funguje investiční životní pojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/17695-jak-funguje-investicni-zivotni-pojisteni>>.
- [25] *Peníze.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-05-11]. Nejčastější mýlky o jednotlivých družích KŽP. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/17296-nejcastejsi-mylky-o-jednotlivych-druzich-kzp>>.
- [26] ŘÍHA, Jakub. OVB Allfinanz a.s. *penzijní fondy zdraží všem !!!!*. 22. dubna 2009 09:14, [cit. 2010-05-06]. Osobní e-mailová komunikace.
- [27] ŘÍHA, Jakub. OVB Allfinanz a.s. *Rok 2065 v Česku: dvakrát tolik důchodců*. 5. června 2009 17:00, [cit. 2010-05-08]. Osobní e-mailová komunikace.
- [28] SARKISYAN, Inna. Populační vývoj/problém. *DůmFinancí.cz* [online]. 04.05.2007, č. 1, [cit. 2010-05-08]. Dostupný z WWW: <<http://dumfinanci.cz/zajimavosti/populacni-vyvoj-problem>>. ISSN 1802-5153.
- [29] *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online]. 2010 [cit. 2010-05-09]. Věková pyramida. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C4%9Bkov%C3%A1_pyramida>.
- [30] ZÁMEČNÍK, Petr. *Měšec.cz* [online]. 2004 [cit. 2010-05-11]. Kapitálové životní pojištění - kdy a komu se vyplatí. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/kapitalove-zivotni-pojisteni-kdy-a-komu-se-vyplati>>.
- [31] *Zivotni-pojistení.info* [online]. 2009 [cit. 2010-05-11]. Kapitálové životní pojištění. Dostupné z WWW: <<http://www.zivotni-pojisteni.info/kapitalove-zivotni-pojisteni/kapitalove-zivotni-pojisteni-2.php>>.
- [32] *Žijeme naplno* [online]. 2010 [cit. 2010-05-11]. Starobní důchod: Kolik budete dostávat?. Dostupné z WWW: <<http://www.zijemenaplno.cz/Clanky/a223-Starobni-duchod-Kolik-budete-dostavat.aspx>>.
- [33] *Životní pojištění* [online]. 2009 [cit. 2010-05-04]. Životní pojištění. Dostupné z WWW: <<http://pojisteni-zivotni.info/>>.

Ostatní zdroje:

- [34] Interní zdroje životní pojišťovny Aviva

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

APF	Asociace penzijních fondů
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
IŽP	Investiční životní pojištění
KŽP	Kapitálové životní pojištění
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NDC	Průběžný příspěvkový důchodový systém
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OVZ	Osobní vyměřovací základ
PF	Penzijní fond
PP	Penzijní připojištění

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Vývoj důchodového pojištění [6]	14
Obr. 2: Vývoj struktury pojistného v průběhu pojistné doby v rámci smíšeného životního pojištění [4]	27
Obr. 3: Podíly věkových skupin, střední varianta [14]	37
Obr. 4: Věkové složení mužů podle jednotek věku v letech 2010 a 2065[14]	38
Obr. 5: Věkové složení žen podle jednotek věku v letech 2010 a 2065[14]	38
Obr. 6: Státní příspěvek poskytnutý účastníkům penzijního připojištění v letech 2000 – 2009 [11]	39
Obr. 7: Zhodnocení prostředků účastníků PP v jednotlivých PF (v %) [11]	40
Obr. 8: Portfolio penzijních fondů v % (stav k 1. 1. 2010) [11]	41
Obr. 9: Aktiva AEGON PF v 1. čtvrtletí 2010 [10]	42
Obr. 10: Podíl pojišťoven na trhu ŽP v 1. čtvrtletí 2010 [13]	44
Obr. 11: Struktura portfolia ING International Českého akciového fondu [18]	46
Obr. 12: Stav účtu PP při dosažení věku 65 let při spoření v délce 35 let [10]	49
Obr. 13: Stav účtu PP při dosažení věku 65 let při spoření v délce 25 let [10]	52

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod [12].....	15
Tab. 2. Postup stanovení výpočtového základu redukcí OVZ [32]	17
Tab. 3. Výše státního příspěvku na penzijní připojištění v Kč [6]	20
Tab. 4. Výše starobních důchodů v r. 2009 [14].....	33
Tab. 5. Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod [21].....	33
Tab. 6. Poměr poplatníků důchodového pojištění a důchodců [20]	34
Tab. 7. Výnosy vybraných fondů v jednotlivých letech [18]	45
Tab. 8. Výkonnost fondů ve vybraných období [18].....	45
Tab. 9. Výpočet důchodu [vlastní tvorba]	47
Tab. 10. Výpočet uspořené částky na PP při spoření v 30 – 65 letech [vlastní tvorba]	48
Tab. 11. Naspořená částka při uzavřeném IŽP s pojistnou dobou 35 let [34]	50
Tab. 12. Výpočet uspořené částky na PP při spoření v 40 – 65 letech [vlastní tvorba]	51
Tab. 13. Naspořená částka při uzavřeném IŽP s pojistnou dobou 25 let [34]	53
Tab. 14. Srovnání výpočtů naspořených částek podle věku a pohlaví [vlastní tvorba].....	54

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Výnosnost PF v letech 2000 - 2008
- P II Podíly na trhu ŽP v ČR
- P III Srovnání vybraných IŽP

PŘÍLOHA P I: VÝNOSNOST PF V LETECH 2000 - 2008

Název penzijního fondu	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
AEGON PF								4,5	3,5
Allianz PF	3,8	4,36	3,71	3	3	3	3,11	3	3
AXA penzijní fond	4,1	4,25	3,41	3,36	3,1	3,7	2,5	2,2	0
ČSOB PF Progres	5,62	3,9	4,26	4,3	5,3	5	2,3	2,4	0,02
ČSOB PF Stabilita	4,2	3,2	3	2,3	4,3	4	2,8	2,4	0,05
Generali PF	3,6	4,6	4,1	3	3	3,81	3,74	4,1	2
ING penzijní fond	4,4	4,8	4	4	2,5	4,2	3,6	2,5	0,04
PF České pojišťovny	4,5	3,8	3,2	3,1	3,5	3,8	3,3	2,4	0,2
PF České spořitelny	4,2	3,8	3,5	2,64	3,74	4,03	3,04	3,1	0,4
PF Komerční banky	4,89	4,4	4,63	3,4	3,5	4	3	2,3	0,58

PŘÍLOHA P II: PODÍLY NA TRHU ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ V ČR

Název pojišťovny	Podíl na trhu ŽP
Česká pojišťovna a.s.	19,7%
Komerční pojišťovna, a.s.	16,5%
Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	10,4%
Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group	11,9%
ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB	8,6%
ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku	7,8%
AEGON Pojišťovna, a.s.	1,3%
Allianz pojišťovna, a.s.	4,6%
Amcico pojišťovna a.s.	2,7%
Aviva životní pojišťovna, a.s.	1,2%
AXA životní pojišťovna a.s.	3,6%
Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	3,5%
Generali Pojišťovna a.s.	4,9%
UNIQA pojišťovna, a.s.	1,7%
Wüstenrot, životní pojišťovna, a.s.	0,6%

PŘÍLOHA P III: SROVNÁNÍ VYBRANÝCH IŽP

Instituce	ING NN	Generali	ČSOB	AEGON	Aviva	Allianz
Název produktu	T150 - Investor Plus	CLEVER INVEST (Z65)	Maximal	AEGON Global	Spořicí životní plán	Globalinvest
Základní informace						
Vstupní poplatek	není	7%	5% nebo 15%	3,50%	v 1. roce 25 %, v 2. 5 % z pojistného	5%
Měsíční poplatek	40 Kč	30 Kč	20 Kč	40 Kč	40 Kč	60 Kč
Poplatek za správu investic	2%	1,60%	1% z KH/ročně	0 - 0,08% z hodnoty podíl. jednotek/měsíčně	1-1,65 % p. a.	1,50%
Min. roční pojistné	3 000 Kč	3 600 Kč	4 800 Kč	6 000 Kč	10 000 Kč	6 000 Kč
Maximální doba trvání (do věku)	99 let	75 let	60 let	75 let	60 let	85 let
Min. pojistná doba	5 let	5 let	5 let	5 let	5 let	5 let
Max. pojistná doba	74 let	60 let	42 let	65 let	x	67 let
Součástí pojistky						
Pojištění pro případ smrti	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Pojištění pro případ dožití	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Doplňkové rizikové životní pojištění	ne	ano	ne	ne	ne	ano
Zproštění placení v případě invalidity	ano	ne	ne	ano	ne	ano
Připojištění pro případ invalidity	ano	ne	ne	ano	ne	ano
Připojištění pro případ civilizačních chorob	ano	ne	ne	ano	ne	ano
Připojištění pro případ smrti úrazem	ano	ne	ne	ano	ne	ano
Připojištění pro případ trvalých následků úrazu	ano	ne	ne	ano	ne	ano
Připojištění denního odškodného v případě úrazu	ano	ne	ne	ano	ne	ano
Připojištění denní dávky v případě prac. Neschopnosti	ano	ne	ne	ano	ne	ano